

Opinnäytetyö (YAMK)

Taiteen uudet kontekstit

2020

Viivi Hietanen

TANSSIVA ARKI

Liikeriemua aikuiselle ja lapselle

Viivi Hietanen

TANSSIVA ARKI

Liikeriemua aikuiselle ja lapselle

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tanssia ja liikettä päiväkodin arkeen kehittämishankkeen avulla. Hankkeella pyrittiin antamaan aikuiselle rohkeutta tanssimiseen, jotta aikuinen pystyy halutessaan välittämään liikkumisen ja tanssimisen riemua eteenpäin lapsille päivittäin niin, ettei tanssi ole vain satunnainen vierailijan tuoma pilkahdus. Opinnäytetyö tutkii, miten tanssin ja taiteiden osuus näkyy varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen tekijä, tanssinopettaja Viivi Hietanen opetti tanssia henkilökunnalle kahdessa eri varhaiskasvatuksen yksikössä Turussa keväällä 2020. Aikuiden tanssitunteja sovittiin yhteensä kuusi ja tanssitunnit järjestettiin päiväkotien liikuntasaleissa. Tanssitunnit olivat aikuisille suunniteltuja ja jokaisen tanssitunnin lopuksi tanssinopettajan johdolla harjoiteltiin lapsille suunniteltuja tanssiharjoituksia. Tanssijakson lopuksi tutkimuksen tekijä piti lapsille ja aikuisille yhteisen tanssitunnin. Tanssijaksoa seurasi noin kuukauden mittainen kokeilujakso, jolloin henkilökunta kokeili aktiivisesti tanssiharjoituksia lasten kanssa. Henkilökunta osallistui tanssi- ja kokeilujakson aikana kirjalliseen kyselyyn ja lopuksi ryhmähaastatteluun.

Tanssin vastaanotto oli positiivinen ja rohkaiseva. Osallistujat halusivat jatkaa tanssimista itse ja olivat kiinnostuneita hakeutumaan tanssitunneille myös vapaa-ajalla. Päiväkodin lapset ottivat tanssiharjoitukset vastaan hankkeen aikana aikuisten mukaan hyvin. Tutkimuksessa lasten tanssituntien liikemateriaalina oli lastentanssia ja aikuisten tuntien materiaalina nykytanssia. Lastentanssi ei pyri tanssiteknisiin suorituksiin varhaisiässä ja antaa vapautta liikkua luovalla tavalla. Tällä valinnalla tutkija halusi vaikuttaa lasten mielikuvaan tanssista. Lastentanssin liikemateriaali madaltaa aikuisenkin kynnystä heittäytyä liikkeen vietäväksi, kannustaen samalla aikuista leikittelemään liikkumistavoilla.

Tanssin monipuolisuus, leikillisuus ja luovien harjoitusten variointimahdollisuudet tukevat lasta eri kehityskausina. Opinnäytetyön tekijän opetuskokemuksen ja tämän tutkimuksen perusteella voi sanoa, että tanssi sopii mitä hienoimmin lapsen ja aikuisen arkeen, lasta ja aikuista yhdistävänä taide- ja liikuntamuotona.

ASIASANAT:

lastentanssi, varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen opettaja, tanssikasvatus, tanssinopettaja

Viivi Hietanen

DANCE IN EVERYDAY LIFE

Joy of movement for adult and child

The goal of this master's thesis was to increase dance and movement in everyday daycare moments. This project aimed to encourage adults working with children to dance, so that they could be able to include the joy of movement on daily basis and that dancing wouldn't remain as a glimpse in child's life once a year when a visiting dancer or dance teacher comes to the nursery school to do a project with the children. This study tried to find how dance and arts are presented in early childhood education.

The researcher, dance teacher Viivi Hietanen taught dance for the staff in two different Turku based nursery schools in Spring 2020. The researcher and the nursery schools agreed on six dance classes for adults and that the classes would be held at the nursery school. The dance classes were addressed to the adults and at the end of every class the adults were taught a practice for children. At the end of the project, the researcher gave a dance class to a group of children and the adults involved in the project. The project was followed by a short period of time where the adults were addressed to add dancing in everyday life situations for one month. The staff answered a questionnaire and a group interview during and at the end the project.

The response was positive and encouraging. The participants wanted to continue dancing on their own and some were interested in taking dance classes on their free time. The nursery school children reacted positively during the project according to the adults. During the project Hietanen used creative children's dance as movement material for the children and modern dance for the adults. Children's dance doesn't set strict movements or steps and it allows children to move more creatively. The researcher wanted to effect on the image of dance with this choice. This movement material also gave the adults an opportunity to try dancing in more natural ways compared to a strict dance technique.

Dance is very versatile; its variety of possibilities and playfulness support the child in early childhood. Through teaching experience and based on this research Hietanen believes that dance suits wonderfully in everyday life as a unitive factor between an adult and a child while practicing an artform and a form of physical education.

KEYWORDS:

children's dance, early childhood education, nursery school, dance teacher, dance education, early childhood education teacher

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TANSSI OSANA LAPSEN ELÄMÄÄ	8
2.1 Lapsen kehitys- ja herkkyykskaudet	9
2.2 Taiteen ja tanssin osuus varhaiskasvatuksessa	13
3 TANSSIVA AIKUINEN	16
3.1 Liikeriemu	18
3.2 Tanssiva arki	19
3.3 Tanssituntien opetusmateriaali hankkeessa	21
4 TANSSIVA ARKI- HANKKEEN TOTEUTUS	24
4.1 Kysely ja teemahaastattelu	25
4.2 Tukea musiikista ja muistikorteista	28
4.3 Osallistujien kokemukset	29
4.4 Opettajan päiväkirja	31
5 HANKKEEN TULOKSET	37
5.1 Pohdintaa tuloksista	39
5.2 Tulevaisuus hankkeen jälkeen	40
6 RIEMUKAS ARKI	42
LÄHTEET	44

LIITTEET

Liite 1. Kysely

Liite 2. Ryhmähaastattelu

1 JOHDANTO

Haen opinnäytetyössäni vastauksia siihen, miten tanssia voidaan lisätä varhaiskasvatuksen arkeen. Tanssitaiteen asema varhaiskasvatuksessa voisi siten vahvistua entisestään.

Luvussa kaksi esittelen, miten tanssi on osa lapsen elämää ja kerron varhaiskasvatuksessa olevien lasten kehitys- ja herkkyyksikausista. Pohdin myös, miten opetushallituksen luoma varhaiskasvatussuunnitelma voi toteutua päiväkodeissa ja miten tanssitaiteen osuutta voidaan siinä lisätä. Yllätyin tutkimuksessani tiettyjen taiteenalojen korostuneisuudesta kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen koulutuksissa.

Hankkeessani innostin päiväkotien henkilökuntaa tanssimaan tanssituntien avulla, jotta heillä olisi uskallusta ja rohkeutta käyttää kehoaan tanssien. Selvitin, miten lapset ottivat tanssilliset harjoitteet vastaan ja kokiko henkilökunta saaneensa uusia näkökulmia ja työkaluja tanssillisen varhaiskasvatuksen arkeen. Luvussa kolme tarkastelen, miten tanssi näkyy aikuisen elämässä ja millainen on tanssivan aikuisen esimerkki lapselle. Kerron omakohtaisia kokemuksia suhteesta tanssiin aikuisiin. Liikeriemu-luvussa taustoitatan otsikkonakin olevaa liikeriemu-sanaa ja sen merkitystä liikkujalle. Lopuksi esittelen millaista tanssiva arki voisi olla ja millainen liikemateriaali tukee tanssivaa arkea ja mahdollistaa liikeriemun syntymisen.

Aineistona opinnäytetyössäni ovat teettämäni kysely, tanssituntien ajalta pitämäni päiväkirja sekä ryhmähaastattelu. Henkilökunnalle teettämäni kysely luvussa neljä tutkii, onko hankkeen kaltaiselle koulutukselle jatkumahdollisuuksia tulevaisuudessa. Näiden lisäksi hyödynsin jo tehtyjä tutkimuksia, kirjallisuutta lapsille suunnatusta tanssista sekä omaa opetuskokemustani. Työni sisältää lainauksia hankkeeni ryhmähaastattelusta sekä kyselystä. Lainaukset on kursivoitu ja keskitetty ja olen lyhentänyt lainauksia niiden luettavuuden parantamisen vuoksi. Mikäli olen poistanut lainauksesta useamman kuin yhden sanan, olen merkinnyt sen lainaukseen (...) -merkinnällä.

Lisäksi luvussa neljä kerron, miten hankkeeseen osallistuneet aikuiset kokivat heille pitämäni tanssitunnit ja miten he lopulta pystyivät hyödyntämään ja toteuttamaan yhdessä harjoiteltua materiaalia päiväkodin arjessa.

Osallistajat kertoivat kokemuksistaan kirjallisesti sekä suullisesti ja samalla toivat esille havaintojaan lapsille suunniteltujen tanssiharjoitusten vaikutuksista lapsiin. Haastattelun, kyselyn sekä päiväkirjani sisältö lisää työhöni kerronnallisuutta.

Luvussa viisi avaan hankkeeni tuloksia. Pohdin, mitä tulokset kertovat ja miten oma kokemukseni hankkeesta tukee tuloksia. Arvioin hankkeeni mahdollisuuksia jatkossa ja pohdin, millaisia arvoja tulevaisuudessa tullaan nostamaan esille yhteiskunnassamme. Opinnäytetyöni viimeisessä ”Riemukas arki” luvussa pohdin laadukkaan taidekasvatuksen tärkeyttä lasten ja aikuisten arjessa.

Etsiessäni vastauksia opinnäytetyöni kysymyksiin tavoittelin samalla mahdollisuutta laajentaa omaa työnkuvaani. Tanssinopettajaksi (AMK) valmistumiseni jälkeen olen tehnyt pitkäjänteistä opetustyötä yli kymmenen vuoden ajan lasten ja nuorten parissa. Tavoitteeni on jatkossa toimia omien tanssinopetustöideni ohella hankkeen kaltaisessa työssä kouluttajana ja tuoda tanssiva arki varhaiskasvatuksessa oleville lapsille tutummaksi. Haluan olla vaikuttamassa tanssin tulevaisuuteen.

Uskon, että tulevaisuudessa tanssi on yhä luonnollinen osa taaperoiden, leikki-ikäisten ja aikuisten arkea. Tanssiva arki on mahdollinen, jos tanssi on taidemuotona tasa-arvoisessa asemassa muiden taiteenalojen kanssa. Kehittämishankkeeni toimii siltana tulevaisuuteen. Sellaiseen, jossa tanssiminen ja liikkuminen tavoittelee iloa, riemua ja yhteisöllisyyttä. Tanssi kuuluu kaikille iästä, sukupuolesta tai asemasta riippumatta.

”Sukan suuta suuremmaksi, varpaat ojennan notkeasti. Jalka sujahtaa sukkana sisään, minua ei pysäytä mikään!” (Viivi Hietanen)

2 TANSSI OSANA LAPSEN ELÄMÄÄ

Tanssin tulisi olla merkittävä osa elämää sen liikunnallisten hyötyjen vuoksi, mutta myös sen taiteellisten mahdollisuuksien vuoksi. Tanssin avulla voi ilmaista tunteita ja käsitellä niitä. Suhde tanssiin saattaa unohtua tai muuttua elämän aikana esimerkiksi ennakkoluulojen takia. Odottaessani esikoistani, luin kuinka jo kehittyvä vauva kuulee musiikkia ja tottuu äidin liikkumisen tapoihin. Vauvani pääsi mukaan tanssinopettajaäidin nopeisiin käännöksiin, keinuvaan askeleeseen ja hyppyihin kehityksensä alusta asti. Vaikka odotettava äiti ei olisikaan tanssin kanssa tekemisissä, pelkästään hänen askeleittensa rytmi, keinahtava liike ja sydämen sykkeen rytmi on osa kehittyvän vauvan elämää. Lapsen synnyttyä häntä keikutellaan uneen ja hyssytellään hytkyen. Liike ja rytmi on osa lapsen elämää. Lapsen kasvaessa hänet voi nähdä tanssimassa tai hytkymässä musiikin tahtiin pöydän reunasta puristaen. Sisäinen tanssi löytää tiensä kaikkien nähtäväksi. Tanssi on tuolloin yksinkertaista ja siinä on sen kauneus, se ei ole muiden muotoilemaa tai ulkoa opittua. Tanssiminen ja liikeriemu kumpuaa lapsen sisältä.

Taideyliopiston professori Eeva Anttila kirjoittaa vuonna 2001 julkaistussa *Taiteen ja leikin lumous* -teoksessa samasta ilmiöstä. Anttila huomauttaa, ettei lapsi tiedosta itse tanssivansa eikä tanssiminen ole pienelle lapselle vielä tietoista toimintaa. Hän viittaa, että tanssimiseksi voidaan tulkita rytmisen ja kehollisen toiminta. Tanssilla on paljon yhtäläisyyksiä lapsen leikkeihin ja Anttila kirjoittaaakin, että leikillä ja taiteella on paljon yhteistä, sillä molemmissa noudatetaan sääntöjä ja käytetään mielikuvitusta. Esteettiset ominaisuudet tuottavat mielihyvää ja ihmisellä on luontainen tarve etsiä esteettisyyttä elämäänsä. (Anttila 2001, 76–87.) Tanssiminen kuitenkin muuttaa muotoaan lapsen kasvaessa ja harrastuksena tanssi voi olla tavoitteellista, ammattiinkin johtavaa. Tanssilla on mielestäni mahdollisuus olla luontaista ja liikeriemua tuottavaa, oli se sitten yhteisöllistä, olohuoneessa, tanssisalissa tai näyttämöllä tapahtuvaa hytkyntää.

Vaikka minulle tanssiminen on työtä, tavoitan vieläkin sen tuottaman riemun tanssiesani. Tanssiminen on kokonaisvaltaista ja kehollista, se on tarinan luomista ja kertomista liikkeillä. Käden heilautus jättää katoavan jäljen tilaan.

Miten tanssi voisi säilyä luonnollisena osana meidän kaikkien elämää?

Tanssi on yksi suosituimmista harrastuksista. Vuonna 2018 julkaistussa Ylen uutisten verkkoartikkelissa se oli Suomessa kolmanneksi suosituin harrastus. (Koskinen ym. 2018.) Tanssia on viety päiväkoteihin ja kouluihin vuosien ajan. Silti sen osuus varhaiskasvatuksessa ja kouluissa on pitkälti riippuvainen opettajien omista mielenkiinnon kohteista (Garvis & Pendrgast 2011, 1–12.) Kehittämishankkeeni lähti parantamaan tanssietoutta varhaiskasvatuksessa työskentelevien aikuisten keskuudessa ja tutkimukseni tulokset olivat minulle mieluista luettavaa. Tiedostan, että varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset ovat ainakin osittain tutustuneet tanssiin ennenkin taiteilijavierailuiden myötä. Olen tutkimustyössäni tutustunut aiheeseen kirjojen, artikkelien, väitöskirjojen ja opinnäytetöiden kautta. Sen sijaan en ole löytänyt niin paljon tietoa tanssin hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa henkilökunnan toteuttamana tai alalle koulutautuvien mahdollisuuksista opiskella tanssia ja se on kiehtonut minua hankkeessani alusta asti.

2.1 Lapsen kehitys- ja herkkyykskaudet

Tutkimukseni hankkeeseen osallistuneet aikuiset ovat tutkimuksessa ensisijainen kohderyhmä. Toissijaisena kohderyhmänä ovat varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset, joille lähdimme hankkeeseen osallistuneiden aikuisten kanssa tuottamaan tanssin iloa. Haluan opinnäytetyössäni kiinnittää lukijan huomion myös siihen, millaiset harjoitukset soveltuvat lapsille parhaiten tiettyinä ikäkausina. Aikuisen valinnoilla, arvoilla ja mielipiteillä on suuri merkitys kehittyvän lapsen elämässä lapsen oppiessa esimerkiksi vuorovaikutussuhteissa havainnoimalla. Lapsella oppiminen ja leikkiminen kulkevat rinnakkain. Lapsi ei myöskään erota oppimista ja leikkimistä toisistaan kuten aikuinen. (Hujala & Turja, 2017.)

Käytän lähteenä tässä luvussa omaa työkokemustani yli kymmenen vuoden ajalta. Ajatuksiani tukee Mannerheimin lastensuojeluliiton lapsen kehityksestä ja kasvusta verkossa saatavilla oleva materiaali.

Hankkeessani vierailin kahdessa varhaiskasvatuksen yksikössä Turussa. Lapset, jotka pääsivät kokeilemaan harjoituksia, olivat iältään yhdestä kuuteen ikävuoteen. Harjoitukset suunnittelin kolme vuotta täyttäneille ja siitä ylöspäin, mutta päiväkodissa työskennelleet aikuiset olivat rohkeasti varioineet harjoituksia myös pienimpien käyttöön.

Päiväkodin pienimmät

”Toi tuo niinku paljon monipuolisuutta siihen liikkumiseen ja liikkareihin mitä meil on et se ei oo aina sitä et koitetaan heittää pallo tai mennään tunneliin vaan se tuo aikuisellekin uutta ideaa ja virikettä et mitä niitten kans voi tehdä, ku he on kuitenkin vielä niin pieniä, et he ei vielä hirveen paljon osaa (...) siel koitettiin kanssa tätä hiiret ja leijonat ni kyl he sitäkin pystyy menemään (...) ni ne on ihan tosi menestyksii siel”
(Aikuinen ryhmähaastattelussa työskentelystään 1–2-vuotiaiden kanssa 2020)

Itselläni on vain vähän kokemusta 1–2-vuotiaiden kanssa työskentelystä tanssin parissa varsinaisten tanssituntien suhteen. Suunnitellessani kehittämishankettani ajattelin huomioivani erityisesti 3–7-vuotiaat lapset. Kuitenkin hankkeen aikana osa hankkeeseen osallistuneista aikuisista kokeili harjoituksia soveltaen myös aivan pienille eli 1–2-vuotiaille ja menestyksekkäästi. Tanssinopetusta tälle ikäryhmälle tarjotaan useimmiten vanhemman kanssa yhdessä osallistuttavaksi ja yllättävän harvalla tanssikoululla opetetaan lapsi–vanhempi tanssitunteja.

Useat voimisteluseurat sen sijaan tarjoavat äiti–lapsi jumppaa ja vauvajumppaa. Musiikkikasvatuksen puolella on tarjolla runsaasti vauvamuskareita sekä muskareita taaperolle ja aikuiselle. Yhtenä syynä tarjonnan vähäisyydelle pidän sitä, että 1–2-vuotiaan liikunnallinen kehitys on vielä hyvin vaihtelevaa ja lapsikohtaista. Noin yhden vuoden iässä lapsi oppii kävelemään ja ensiaskeleita seuraa vielä lukematon määrä pyllähdyksiä. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät ja hän opettelee ottamaan kontaktia muihin lapsiin. Lapsi nauttii muiden seurasta, mutta on vielä itsekeskeinen ja lapsi leikkii usein omaa leikkiään toisen rinnalla. Lapsi nauttii vanhemman seurasta ja erilaisista loruista, lauluista ja leikeistä. (MLL 2017.)

Tanssin tuominen pienen lapsen arkeen on riippuvainen vanhemmasta ja muista lapsen elämässä vaikuttavista aikuisista lapsen ikävuosista riippumatta. Vuoden ikäinen ei välttämättä sanallisesti osaa pyytää aikuista tanssimaan kanssaan, joten aikuisen tulkinta lapsen viestinnästä tai aikuisen omat mieltymykset ohjaavat heidät mahdollisen liikku- mismuodon pariin. Pieni lapsi on liikkeessä paljon ja hän keskittyy usein yhteen asiaan aina hetken kerrallaan. Hän on kiinnostunut taidoistaan ja uuden oppimisesta. Hän vaihtaa suuntaa nopeasti, kiinnostuu ja luopuu kiinnostuksen kohteestaan, putoaa pepulleen yllättäen ja ponnistaa pystyasentoon rauhallisen varmasti tutisevin polvin ja pinkaisee yllättäen juoksuun. (MLL 2017.)

Itsenäisempi kolmevuotias

Mentiin jonossa ja käveltiin ja tehtiin niit kaikkii liikkeitä, ni just aateltiin et toimiiko se ku lähetään. Et ku eka tehtiin paikalla ja sit lähettiin liikkeelle. Me oltiin ihan varmoja eka et se ei tuu toimimaan. Mut kokeillaan ja otetaan riski. Se toimi tosi hienosti (...)
(Aikuiset ryhmähaastattelussa työskentelystään 3–4-vuotiaiden kanssa 2020)

Tanssitunneilla tämän ikäryhmän lapset aloittavat usein harrastuksessa käynnin itsenäisesti ilman vanhempaa. Taiteen perusopetuksessa lastentanssin opinnot ovat varhaisiän opintoja. Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolella tapahtuvaa taiteenalan opetusta, jonka tavoitteena on antaa valmiudet jatkokouluttautumiselle. (Opetushallitus, 2020.)

Lapsi osaa ilmaista itseään sanallisesti, mutta ei esimerkiksi vielä puhu selkeästi, joka saattaa haastaa kommunikoinnissa lasten kanssa. Tuntitilanteissa olen havainnut, että on parasta aloittaa harjoitus ilman pitkää puhetta tai tarinaa. Opettajan innostuneisuudella ja heittäytymiskyvyllä sekä ryhmänhallintataidoilla on iso merkitys tanssitunnin sujuvuuden kannalta.

Mielikuvitukseltaan rikas 3-vuotias loruilee mielellään. Hän saattaakin kertoa kokemuksestaan ja mielikuvistaan keksittyjen tarinoiden avulla. Lapsi oppii ja kopioi tekemäänsä mallista ja viihtyy muiden lasten parissa. Muiden lasten huomioon ottaminen vaatii harjoitusta. (MLL 2019.) Tanssiharjoituksissa molempia taitoja päästään harjoittelemaan hienosti esimerkiksi seuraavalla tavalla. Muodostetaan yhdessä piiri, jossa jokainen lapsi on näkyvä ja lapsi näkee monta mallia opettajan lisäksi. Opettajan johdolla kehosta muovataan omannäköinen lumihutale tai vaikkapa kolmio. Opettajan tai tanssiharjoitusta vetävän henkilön on pidettävä mielenkiintoa harjoituksessa yllä: piiri muodostuu pienestä ryppyisestä rusinasta valtavan suureksi ilmapalloksi ja lumihutaleessa on monta terävää sakaraa. ”Kokeile kuinka kauas keho ulottuu! ”. Sanallinen ilmaisu ja lorut kiehtovat lasta ja liikeloruilla on helppo lähestyä arkistakin asiaa. Johdantoon kirjoittamani sukkaloru oli osa hankkeessa tehtyä loruharjoitusta.

”Sukkalorusta tykkäs kaikki, se oli niinku kummallekki porukalle semmonen et se on niinku selkeesti noussu sieltä”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa työskentelystään lasten kanssa 2020).

Leikin ja lorun kautta harjoittelemalla kireät ja vikuroivat sukat saattavatkin talttua pienen käsissä tehden pukeutumisesta hauskempaa. Samalla loru opastaa ja neuvoo, miten sukka oikeastaan puetaan. Sukan suu täytyy venyttää suureksi ja varpaita pikkuisen ojentaa, jotta jalka mahtuu sujahtamaan sukkaan.

Lapsi on kiinnostunut oppimaan uutta (MLL 2019). Tanssillisilla hetkillä voidaan tukea lapsen uteliaisuutta oppimiseen lisäämällä yleistietoon ja -taitoon liikeriemua. Liikkumisessa perustaidot, kuten juoksu ja kävely, vahvistuvat ja niitä voi kehittää monipuolisesti ja mielenkiintoisilla harjoituksilla. Ennen kaikkea, liikunnan tulisi olla lapsen ikä- ja kehitystasoon sopivaa ja sellaista, josta lapsi nauttii ja saa onnistumisen kokemuksia. Liikkumiseen voi sisällyttää useamman taidon rinnakkain, esimerkiksi nopeaan juoksuun liitetään perhosenkeveät kädet liikkumaan vartalon sivuilla tai laukataan etulaukkaa kädet kavioina vartalon edessä. Lapsen kasvaessa kohti viidettä ikävuotta myös lapsen voimat kasvavat ja lapsi on innokas liikkumaan ja kokeilemaan, mihin oma keho todella pystyy. (MLL 2019.) Jännitystä ja innostusta on helppo purkaa liikkumalla ja opetustyössäni olen huomannut, kuinka ujous ja arkuus karisee mieluisan tanssiharjoituksen aikana.

Energia ja innostus taas voivat vapautua haastamalla lasta testaamaan nopeuttaan ja kun tarvittavat juoksuaskeleet on otettu, voi hetkeksi keskittyä yksityiskohtaisempaan harjoitukseen. Perusliikuntataidoissa saattaa olla paljon hajontaa ikäryhmän sisällä ja siksi perusliikuntataitojen oppiminen ja vahvistaminen on tärkeää.

Viskarit ja eskarit

Lapsi on taitava hallitsemaan kehoaan 5–6-vuotiaana. Hypyissä on voimaa ja lapsi liikkuu ketterästi. Ohjeiden kuunteleminen ja ymmärtäminen on sujuvampaa. 5–6-vuotiaan lapsen liikunnallista kehitystä kuvaillaan näin: ”Useat lapset nauttivat tanssimisesta ja jumppaamisesta. Luova ilmaisu on monista ihanaa. Lapsi saattaa nauttia erityisesti saadessaan liikkua vapaasti musiikin tahdissa.” (MLL 2019.) Opetustyössäni olen huomannut vuosien varrella saman toistuvan. Oppilaan kasvoilla syttyy hymy, kun hän saa toteuttaa tehtävää omalla tavallaan. Usein minulta kysytään: saanko nyt tehdä niin kuin itse haluan? Tanssitehtävällä saattaa olla raamit, jotka esimerkiksi kannustavat tietynlaisen liikelaadun löytymiseen, mutta muuten tyyli on vapaa.

Lapsella on tässä iässä aiempaa paremmat sosiaaliset taidot ja kaverisuhteet muotoutuvat tärkeiksi. Lapsen moraalikäsitteet kehittyvät ja lapsella on käsitys oikeasta ja väärästä ja hän pitää sääntöleikeistä. Lasta on tärkeää rohkaista ja kannustaa. (MLL 2019.) Tanssitilanteissa harjoitellaan tärkeitä kaveritaitoja ja opetellaan myös toimimaan kaverina kaikkien kanssa. Erilaisilla harjoituksilla voidaan huomioida kaverisuhteet ja samalla huomioida myös lapsen taitoja. Taitoja esitellään mielellään aikuiselle ja tällöin tarjoutuu hieno mahdollisuus huomioida lapsi henkilökohtaisesti.

Tanssilla saattaa tässä iässä olla myös vastustusta ja ennakkoluuloja.

”Kyl noi viskaritkin alus ku sanottiin et meil on tanssiliikkari ni kyl ne oli et ääh. Mä en nyt muista käyttiks ne sanaa baletti, mut suurinpiirtein joku vastaava ja mä sanoin et eiku se on toisenlaista. Ja kaikki oli silti mukana silloin ja odotti sitä seuraavaa kertaa”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Tämä saattaa johtua kotoa siirtävistä asenteista, kavereiden mielipiteen arvostamisesta tai muista ennakkoluuloista. Saattaa olla, että lapsi on kokeillut jotakin tiettyä tanssilajia, joka ei olekaan tuntunut omalta. On hienoa, että hankkeessa saatu lasten palaute oli positiivista ja kannusti osallistujia jatkamaan tanssillisten hetkien parissa. Lasten kokemus tanssista osoittautui erilaiseksi, kuin he kuvittelivat.

Nilkan voi oppia ojentamaan sukkaa laittaessa, varpailla seisomista voi harjoitella kuvittelemalla itsensä pitkäksi jättiläiseksi. Autoa ajettiin kuoppaisella tiellä hyppien samalla korkealle. Tanssiharjoituksilla voi haastaa lasta liikkumaan monin eri tavoin.

2.2 Taiteen ja tanssin osuus varhaiskasvatuksessa

Taiteenlajien osuus varhaiskasvatuksessa vaihtelee päiväkotiyksikön kiinnostuksen sekä sen henkilökunnan kiinnostuksen mukaan. Mikäli päiväkodissa työskentelevä lastenhoitaja tai varhaiskasvatuksenopettaja on kiinnostunut vaikkapa kuvataiteesta, on todennäköistä, että juuri sitä taiteenalaa hän käyttää hyödyksi lasten kanssa työskennellessään. Tutustuin kehittämishankkeeni aikana Australiassa vuonna 2010 tehtyyn tutkimukseen, jossa tutkittiin juuri eri taidelajien käyttöä päiväkodeissa. Taiteenlajit, joiden käyttöä tutkittiin, olivat tanssi, teatteri, kuvataiteet, musiikki ja media. Tutkimuksessa selvitettiin, mitä taiteenlajeja päiväkodeissa käytettiin eniten ja miksi. Tutkimuksessa selvisi, että päiväkodissa työskentelevän henkilön oma harrastuneisuus ja rohkeus taidemuodon opettamiseen vaikutti siihen, mitä taiteenlajeja tuotiin päiväkodissa esille.

Eniten aikaa varhaiskasvatuksessa käytettiin tutkimustulosten mukaan musiikkiin ja kuvataiteisiin, vähiten tanssiin, teatteriin ja mediaan. Jopa 95% lapsista ei kohdannut varhaiskasvatuksessa tanssia lainkaan. Verrattuna tanssitaiteeseen vahvasti liittyvää musiikkia, jopa 66% lapsista ”altistui” musiikille viikoittain, vähintään tunnin ajan. (Garvis & Pendergast 2011, 1–12.)

Taiteiden väliset eroavuudet saattavat selittyä esimerkiksi sillä, että musiikin tuottaminen, vaikka rytmisoittimien avulla ei ole aikuiselle niin henkilökohtaista. Laulaminen voi olla hyvinkin henkilökohtaista, mutta korvattavissa toistamalla musiikkia äänitteeltä. Kuvataiteetkaan eivät välttämättä vaadi aikuiselta suurta perehdytystä, vaan aikuinen voi ohjeistaa lapset piirtämään ja värittämään tai askartelemaan ilman, että aikuinen on suuren huomion kohteena.

Varhaiskasvatuksen tiedelehdessä julkaistu artikkeli vuonna 2012 kertoo samaa. Oulun yliopiston kasvatustiedekunnan Puroila ja Estola olivat tutkineet omassa työssään, millaista lasten arki on päiväkodissa. Lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista he kertoivat seuraavaa: päiväkotiarjessa lapsia kannustettiin luovaan toimintaan esimerkiksi piirtämiseen, maalaamiseen, askarteluun ja laulamiseen. Työssä kerrottiin myös, että kaikkeen tekemiseen vaikuttaa loppujen lopuksi aikuisen valtasuhde lapseen ja se, miten institutionaaliset rakenteet ja kulttuuriset käytännöt määrittelevät toiminnalle raamit. (Puroila & Estola 2012, 22–40.)

Suomessa on lisääntyneet yksityiset päiväkodit, jotka profiloituvat esimerkiksi taiteeseen tai luontoon. Yksityinen päiväkotikoti Konsti Keravalla kuvailee toimintansa punaisena lankana olevan taidekasvatus. Päiväkodin tarjoaman taidekasvatuksen lisäksi lapset saavat opetusta paikalliselta tanssiopistolta, kuvataidekoululta ja musiikkiopistolta. Taidepäiväkotiyhdistyksen vuonna 1995 perustama Konsti integroi tanssin, musiikin ja kuvataiteet osaksi päiväkodin arkea. (Taidepäiväkotikoti Konsti 2020) Taiteiden välinen tasa-arvo toteutuu paremmin, kun päiväkodilla on kiinnostusta tuoda varhaiskasvatukseen tarjolle monipuolista ja laadukasta taidekasvatusta. Tämän päiväkodin taidekasvatukseen sisältyi myös tanssi.

Varhaiskasvatuksessa toteutuva taidelähtöisyys on kirjattu myös opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelma ohjaa kunnallisia sekä yksityisiä päiväkoteja varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Vuoden 2018 julkaisuun on kirjoitettu: ”Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja

kulttuuriperintöön.” (Opetushallitus 2018, 42–44.) Varhaiskasvatussuunnitelmaan on myös kirjattu taiteen mahdollisuuksien spontaani toteuttaminen tai ennalta suunnitellut kokonaisuudet. Suunnitelmassa korostetaan lapsilähtöistä ideointia ja tavoitteena on tarjota lapselle monipuolisesti mahdollisuuksia itseilmaisuuksiin. Toimintaan on tarkoitus sisällyttää taidekasvatusta joka alalta: teatterin, musiikin, tanssin, kuvataiteen, sirkuksen, lastenkirjallisuuden ja sanataiteen.

Näillä edellä mainituilla ohjeilla lähestytään esimerkiksi tanssia muiden esittävien taiteiden ohella. Tanssin osuus kirjoitetussa materiaalissa on hyvin pieni verrattuna esimerkiksi musiikin tai kuvataiteiden saamaan huomioon. Musiikista on kirjoitettu huomattavasti yksityiskohtaisemmin. Halutaan esimerkiksi kehittää lapsen valmiuksia ”hahmottaa musiikkia ja äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa.” (Opetushallitus 2018, 42–44.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa eri taiteenlajit ovat eriarvoisessa asemassa ja saman havainnon tekivät mainitsemani Garvis ja Pendergast Australiassa. Heidän tutkimukseensa juuri musiikkia ja kuvataiteita käytettiin ja kulutettiin eniten tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatustajien keskuudessa (Garvis & Pendergast 2011, 1–12).

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden on oltava jossain määrin kiinnostuneita taiteesta ja ymmärtää taiteen merkitys lapsen kehittämisessä ja kasvussa, jotta he voivat tarjota taiteita lapsille arjessa. Tavoite on kunnianhimoinen ja saa pohtimaan sen toteutumismahdollisuuksia päiväkotiyksiköissä. Tutkimuksessani selvitin hankkeeseen osallistuneiden aikuisten vapaa-ajan kiinnostuksen kohteita, olettaen, että samat kiinnostuksen kohteet ovat läsnä myös päiväkodin arjessa. Tutkimuksen mukaan yli puolella vastaajista oli kokemuksia musiikista, teatterista ja tanssista vapaa-ajalla. Tutkimuksessa selvisi, että kyselyyn vastanneista osallistujista jokainen aikoi pitää tanssin osana varhaiskasvatusta jatkossakin. Yli puolet vastaajista toivoi hankkeen myös jatkuvan ja tähän vaikuttanee henkilön motivaatio oman ammattitaidon kehittämiseen ja hankkeesta saatujen työkalujen konkreettinen hyöty käytännön työssä.

Taiteiden välinen tasa-arvo toteutuisi varhaiskasvatuksessa paremmin, mikäli henkilökunnalla on itseluottamusta, tietoa ja taitoa sisällyttää työhönsä monipuolisesti taidetta. Tähän vaikuttaa myös henkilön opiskelutausta. Selvittäessäni, miten opinnot jakautuvat esimerkiksi Turun Yliopiston varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelmassa, olen jälleen saman faktan äärellä.

Opinto-oppaan mukaan taideaineista musiikkia, kuvataiteita ja käsitöitä on opinnoissa saman verran. Muita taideaineita ei ole mainittuna. Sivuaineopintoja voi suorittaa esimerkiksi taidekorkeakoulussa ja opiskelijalla on mahdollisuus valita sivuaine itse. (Turun yliopiston opinto-opas 2020–2022.)

Väheksymättä musiikkia ja kuvataiteita, kyseenalaistan, miksi juuri näillä taidemuodoilla on suurin painoarvo opinnoissa, sillä valinnoilla on iso merkitys lapsille tarjottaviin taidemuotoihin varhaiskasvatuksessa ja myöhemmin koulussa. Herää kysymys, miten varhaiskasvatussuunnitelmassa oletetaan toteutettavan muut taidemuodot kuten tanssi, teatteri tai sirkus, mikäli varhaiskasvatuksen opettaja ei ole edes opintojensa aikana tutustunut niihin. Tulevan opettajan tai jo työssä toimivan opettajan on hankittava täydennyskoulutustaan itse. Mikäli täydennyskoulutustarjontaa ei ole tai henkilöllä itsellään ei ole kiinnostusta, kaikki tietous esimerkiksi tanssista pohjautuu henkilön elämässään tekemiin satunnaisiin valintoihin.

Tämä on merkittävä tekijä taidemuotojen tasa-arvoisuuden toteutumisessa. Opetushallituksen tekemä varhaiskasvatussuunnitelma ei toteudu joidenkin taidelajien kohdalla lainkaan, mikäli se on henkilökunnan koulutuksesta riippuvaista. Toki varhaiskasvatuksella on mahdollisuus ulkoistaa taidemuotojen opetus ja palkata ulkopuolinen taidekasvattaja tai taiteilija. Kaikilla kunnilla ja päiväkotiyksiköillä tähän ei kuitenkaan ole resursseja.

3 TANSSIVA AIKUINEN

*”Hauska huomata, miten paljon aikuinenkin voi nauttii tämmösestä samanlaisesta
niinku mitä lapsillekin ohjaa”*

(Aikuinen työskentelystä hankkeen aikana)

Tanssiva aikuinen saattaa harrastaa tanssia tai on kiinnostunut siitä muuten. Tanssiksi luokitellaan esimerkiksi seuratanssi, kilpatanssi ja taidetanssin lajit klassinen baletti, jazztanssi ja nykytanssi. Mukaan luetaan myös erilaiset katutanssilajit ja etniset tanssit. Tanssillisilla tunneilla voi käydä myös kuntosaleilla. Sana *tanssi* herättää mielikuvan ja reaktion kuulijassa tai lukijassa siitä, mitä tanssi hänen mielestään on. Tanssi voi olla esitys, videolla nähty koreografia, harrastus, seurustelumuoto. Joku kauhistelee monimutkaisia tanssiaskeleita ja yhdistelmiä, toiselle tanssi on tyllihame ja ballerina.

Aikuisia voi nähdä tanssimassa ammattimaisissa tanssiesityksissä, mutta missä muualla aikuisen voi nähdä tanssivan?

Yökerhossa aamun pikkutunneilla, tanssitunnilla muiden aikuisten kanssa, lavatansseissa...paikoissa, joihin lapsille harvoin on asiaa. Näin pohtii myös Eeva Anttila *Taiteen ja leikin lumous-* kirjassa. Hän mainitsee, kuinka lapsi kohtaa usein aikuisia, jotka liikkuvat vain ulkonäköön liittyvien asioiden vuoksi tai hän oppii saamaan arvostelua omista suorituksistaan. Anttila toteaa, että harvoin lapsi näkee aikuisten ihmisten tanssivan esimerkiksi ilosta. (Anttila 2001, 76–87.) Tämä on varmasti myös hyvin kulttuurisidonnaista.

Itselleni tanssivat aikuiset olivat lapsuudessani vanhempani sekä isovanhempani ja myöhemmin lukuisat tanssinopettajat. Rakastin seurata vaarini tanssimista ja ahkeraa harjoittelua kotona tai lavatansseissa. Hän osallistui aikanaan kanssani koulun seuratan-sikurssillekin. Malli tanssimiseen ja sen hyväksymiseen on tullut kotoa. Hankkeeni aikana keskustelin erään hankkeelle ulkopuolisen päiväkodin työntekijän kanssa, joka kertoi, että päiväkodin lajikokeilupäivänä lapsen huoltaja oli ilmoittanut, ettei hänen lapsensa saa osallistua mihinkään tanssilliseen tai voimisteluun liittyvään. Kasvuperheen mielipide vaikuttaa pienen lapsen mahdollisuuksiin kokea tanssia. Pohdin, liittyykö kielto muihinkin taidemuotoihin vai pelkästään tanssiin?

”Joo yks lapsi kysyi, että miksi te tanssitte ja millaista tanssia se on ja et ne oli ihan niinku ihmeissään ja hän on nähnyt, kun te tanssitte ja katsonut ovesta! Että minkä takia aikuiset tanssii? Eikö lapset vaan tanssi?”

(Aikuinen työskentelystä hankkeen aikana 2020)

Opetustyössäni koen tärkeäksi tanssia oppilaideni kanssa. En ajattele esiintyvänä heille, vaan tanssin heidän kanssaan yhdessä, olivatpa oppilaani tanssikoulun nuorimpia tai vanhimpia. Haluan olla tanssivan aikuisen malli. En vain ohjeista oppilaitani leijaillemaan kuin perhonen vaan leijailen itsekin mukana. Koen tärkeäksi antaa lapselle tai nuorelle liikkuvan ja liikkeeseen heittäytyvän aikuisen mallin, joka rohkaisee muut mukaansa. Marketta Viitala, koreografi, pedagogi ja opetusneuvos, kirjoittaa kirjassaan *Tanssia elämyksen ehdoilla* erilaisista opetustavoista. Hän mainitsee esimerkkinään Liz Parsons ja kertoo tämän edustavan opetustapaa, jossa opettajan persoona ja mielenkiintoa herättävät harjoitukset ovat pääosassa. Parsonsin tyyli on opettajajohtoinen, mikä vaatii opettajalta virtuoosimaista kykyä työskennellä lasten kanssa. (Viitala 1998, 32.)

Väitän oman opetuskokemukseni perusteella, että tanssia opettavan opettajan on oltava tarvittaessa innostavana esimerkkinä ja samalla erittäin herkkä aistimaan sitä, milloin opettajan esimerkkiä ei kaivata ja ryhmän jokainen osallistuja kykenee osallistumaan harjoitukseen siitä inspiroituneena.

Hankkeessani oli tärkeää pitää tanssitunteja nimenomaan aikuisille. Rohkaista heitä liikkumaan ja löytämään oma tapansa toteuttaa tanssia. Löytämään rohkeutta itsestä tanssia lasten kanssa, jotta he voisivat olla tanssivan aikuisen malleina tuleville sukupolville.

3.1 Liikeriemu

Opintojeni aikana etsin sanaa sille tunteelle, jota itse koen tanssiessa. Tuo tunne on itselleni läsnä haastavissa koreografioissa, mutta myös lasten harjoituksissa, joissa harjoittelemme esimerkiksi liikkumaan tulisilla hiilillä. Tärkeäksi sanaksi valikoitui liikeriemu.

Kokemukseni tanssinopettajana on osoittanut liikeriemun kumpuavan sisältä jo pienelläkin lapsella. Perustelin hankettanikin aluksi sanoilla: koska lapsesta näkee, että se on vaan yksinkertaisesti niin kivaa. Näitä hetkiä olen todistanut yli kymmenvuotisen opetusurani aikana viikoittain. Hetkiä, jolloin pienen oppilaan kasvoilla loistaa ilo ja riemu ja oppilas hymyilee liikkueessaan vapautuneesti.

Työurallani olen tavannut vanhempia, jotka haluavat pienelle lapselleen erittäin tavoitteellisen harrastuksen. Minulta on kysytty, teenkö tunnilla jotain muutakin kuin leikkiä, sillä lapsen mielestä tanssitunnilla vain leikittiin. Koen nykyään, että parempaa palautetta en olisi voinut saada. Olin naamioinut tekniset harjoitteet, askeleet, rytmiikan, perusliikkuvuusharjoitukset sekä tanssisommitelmat niin taitavasti, että lapsi koki ne leikkinä. Muistelen vanhaa sanontaa: leikki on lasten työtä. Pieni, alle kouluikäinen lapsi ei välttämättä tarvitse yhtäkään harrastusta (Blencove 2012). Kun harrastaminen ja liikkuminen on leikinomaista, arkista ja riemukasta, se kehittää mielikuvitusta. Lapsi liikkuu onnistumisen ilosta ja onnistumisen kokemuksen siivittämänä, ei suorituskeskeisesti tai pakotettuna.

Kokemukseni mukaan uskon, että liikeriemun voi kokea juuri tanssiessa. Liikeriemusana lähti johdattamaan minua suunnitellessani harjoituksia aikuisille ja lapsille. Minulla oli loistava tilaisuus kokeilla liikeriemuun liittyvää tanssituntia syksyllä 2019, kun pidin tanssitunnin työpaikallani tanssikoululaisten isille. Tuo tunti oli lähtökohdiltaan hyvin erilainen kuin tutkimushankkeeni tanssitunnit, mutta tulevaa kohderyhmää ajatellen pääsin

testaamaan mahdollista liikemateriaalia. Tanssitunti järjestettiin isänpäivän kunniaksi maksutta kaikille halukkaille isille työnantajani tukemana. Tuon tunnin lähtökohtana oli osoittaa aikuisille ja erityisesti isille, miten mahtava liikkumismuoto tanssi on ja miten sen kanssa voi kokea juuri liikeriemua, vaikka osallistujalla ei olisi kokemusta tanssimisesta.

Tunnin aluissa kysyin osallistujilta heidän harrastuksiaan. Harrastukset vaihtelivat urheilulajista toiseen: sähly, koripallo, jääkiekko, kuntosali... Olin riemuissani, kun tunnin jälkeen sain kuulla palautetta, että tunti oli mahtava ja ettei tällaista osannut odottaa. Eräs isä pohti, että jos tunti olisi säännöllisesti lukujärjestyksessä hän kyllä osallistuisi sille! Tämä palaute mielessäni valmistelin harjoitukset sopiviksi aikuisille myös Tanssiva arki-hankkeeseen.

3.2 Tanssiva arki

Kokemukseni mukaan tanssilla on paljon annettavaa. Olen opettanut tanssia monissa eri yhteyksissä. Olen liikuttanut sairaanhoitajia kesken työvuoron, osallistunut juniorijääkiekkoilijoiden harjoituksiin liikkuvuuden parantamiseksi ja tanssinut tanssivana joulukorttina keskuskeittiön taukahuoneessa. Tanssi vahvistaa kehoa ja sen liikkuvuutta, kannustaa ja opettaa käyttämään tanssijan luovuutta sekä kehittää kehollista ilmaisua.

Päämääräni hankkeessa oli toteuttaa harjoituksia, joissa liikutaan ”suurella siveltimellä”. Käytin harjoituksissa juoksuaskelia, hyppyjä ja painonsiirtoja. Liikuumme lattiata-sossa painovoimaa hyödyntäen. Hain laajoja ja paljon tilassa liikkuvia liikkeitä pientä ja yksityiskohtaista liikettä välttäen. Sen lisäksi tavoitteeni oli antaa osallistujille lapsille suunnattuja harjoituksia, joita päiväkodin arjessa olisi vaivatonta toteuttaa. Kehitin tanssiharjoituksia ja luovia tanssiharjoituksia, jotka piiloutuivat arkisiin hetkiin, kuten jonottamiseen tai pukeutumiseen. Kerroin osallistujille tästä tavoitteestani piilottaa tanssia päiväkotipäivän sisälle.

”Kai niillekin hyvä fiilis siit tulee, ku aikuisilleki tulee ja ku nekin pääsee tekee (...) ne tykkää siit niin kauan kun siin just pysyy se semmonen, et siit tehdään kivaa ja se on siihen arkeen kuuluvaa just ohimennen”

(Aikuinen työskentelystä hankkeessa)

Näin hankkeeseen osallistunut aikuinen kuvailee kokemustaan tanssin osuudesta päiväkodin arjessa. Hänen kokemuksensa tiivistyy sanoihin ”arkeen kuuluvaa just ohimennen”. Toivon, että tulevaisuudessa tanssi on niin luonnollinen osa päiväkodin arkea, ettei sitä varten tarvita aina varattua salia, liikuntavaatteita, tarkkaa tuntisuunnitelmaa tai sovittoa neljän viikon jaksoa tanssitaiteilijan kanssa.

Tanssiva loru ruokarauhan takaamiseksi on tanssikasvatusta siinä missä tanssiteknisemmät plié (niiäus) ja téndukin (jalkapohjan liuku lattiaa pitkin) ovat. Tanssin arkiseksi tekeminen kuulostaa sen väheksymiseltä, mutta koen, että Suomessa tanssi on olemassa sitä jo osaaville tai siitä kiinnostuneille. On ymmärrettävää, että tanssille tarvitaan jatkuvasti puolestapuhujia, jotta sen arvostettavuus pysyy edes siinä asemassa, jonka se on meidän yhteiskunnassamme saavuttanut. Kokemukseni vuosien varrella on osoittanut, että on tarvetta tehdä tanssi helpommin lähestyttäväksi, jotta sen asema saa ansaitsemaansa arvostusta ja mahdolliset ennakkoluulot tanssia kohtaan muuttuisivat.

Kyselyssä ennako-odotuksiin sisältyi myös erilaista kuvausta tanssista. Eräälle vastaajalle tanssimisesta syntyy mielikuva riveistä, unisonosta (yhdenaikainen liikkuminen) ja tietynlaisesta kurinalaisuudesta. Kyseisen aikuisen toiveena oli, että tanssiminen olisi luonnollista ja tulisi tarvittaessa selkäytimestä. Tämä vaatisi henkilöstön pitkäjaksoista kouluttamista ja olisi tärkeää, että kouluttautuminen alkaisi jo opiskeluvaiheessa.

Haastattelin keväällä 2020 taideyliopiston professori Eeva Anttilaa. Keskustelimme tanssin osuudesta varhaiskasvatuksessa ja siitä, miten tanssia voisi lisätä varhaiskasvatuksessa. Anttila on tutkinut tanssin mahdollisuuksia kouluikäisten keskuudessa. Kysyin, miksi kohderyhmäksi on valikoitunut juuri koululaiset. Hänen mukaansa koulu tavoittaa *kaikki* oppivelvollisuuden vuoksi. Jos tanssi olisi yksi opetettavista aineista muiden joukossa, oppilaat eivät joutuisi perustelevaan muille valintaansa tanssia eikä sen opiskelusta voisi kieltäytyä vedoten esimerkiksi tanssiin liittyvistä kokemuksista tai ennakkoluuloista johtuviin tunteisiin. Eihän matematiikan opiskelustakaan voisi kieltäytyä vain siksi, ettei koe itseään matemaattisesti lahjakkaaksi. Anttila pohti, että paras keino vaikuttaa tanssin asemaan on koulutuksen kautta. Hän koki, että tällä hetkellä alalle hakeutuvien opiskelijoiden oma harrastuneisuus vaikuttaa siihen, miten taideaineita tuodaan lopulta omalla työpaikalla esille. (Anttila 2020; 2013, 25.)

3.3 Tanssituntien opetusmateriaali hankkeessa

Tanssilaji, jota sovelsin aikuisten tanssitunneilla, oli nykytanssia. Sen liikekieli antaa riittävästi vapautta toteuttaa harjoitukset mahdollisimman monipuolisesti, ilman yksityiskohtaista tai tyyliteltyä tanssimista. Tunti oli kestoltaan 60 minuuttia ja se sisälsi lämmittelyn, tilassa liikkuvaa askellusta, painonsiirtoon painottuvan tanssisarjan, lopputuntin tanssisarjan ja improvisaatiota. Tuntin lopuksi kävimme läpi yhden lasten harjoituksen.

Nykytanssi on lähtöisin modernista tanssista. Tanssin historiaan sukeltaminen ei ole hankkeeni keskiössä, mutta haluan silti lyhyesti selventää lukijalle tanssilajiin liittyvän valintani perusteet.

Suomessa pitkälti yli 1900-luvun puolivälin näkyvin tanssimuoto oli baletti. Vasta 1960-luvulla amerikkalaisen modernin tanssin vaikuttajat ja esiintyjät saapuivat Suomeen ja tämän johdosta Suomeen kehittyi hiljalleen ammattimainen modernin tanssin kenttä. Ensimmäinen modernin tanssin koulutusohjelma toteutettiin Teatterikorkeakoulussa Helsingissä 1980-luvulla ja sen jälkeen myös muualla Suomessa. ”Perinteisten amerikkalaisten modernin tanssin tekniikkojen (Graham, Cunningham, Nikolais ja Limon) rinnalle tulivat uuden tanssin pehmeät, tanssijoiden oman ruumiin kokemusta korostavat lähestymistavat.” (Makkonen 2017.)

Makkonen kuvaa tekstissään upeasti uuden tanssin, nykytanssin, tavasta olla lähtöisin tekijänsä kehosta eikä niinkään ulkopuolelta tulevien muotojen sanelemasta tanssimuodosta. Tästä syystä koin parhaimmaksi vaihtoehdoksi lähestyä aikuisoppilaita nykytanssin näkökulmasta, vaikka oma, eniten opetuksessa käyttämäni tanssityyli edustaa muotokieleltään kontrolloidumpaa jazztanssia.

Tanssiharjoituksissa keskityimme löytämään kehoyhteyksiä. Miten esimerkiksi kohotaudutaan ylös selkä pyöreänä ”rullaten” samalla pitäen kiinni mielikuvaa suoristuvasta selkärangasta.

”Tanssitunnilla oli enemmän uuden oppimista kuin odotin esim. oman kehon tunnistaminen (näe selkärankasi, käsi vie, pää vie jne)”

(Aikuinen tanssiharjoituksesta ryhmähaastattelussa 2020)

Kierimme lattialla, lähtöasentona leveä X selällään. Jalka lähti johdattamaan kääntymistä ja koko vartalo seurasi pala kerrallaan, kunnes kääntyminen vatsalle oli valmis. Neuvoisin ja ohjasin, haastoin rauhoittumaan käännöksen äärelle. Kuinka todella olla liikkuttamatta lantiota ennen kuin jalka on vienyt käännöstä eteenpäin riittävästi. Kehon ja sen osien hahmottaminen helpottui kerta toisensa jälkeen.

Lasten tanssiharjoituksissa käsiteltiin lapsille tuttuja teemoja.

Lasten harjoituksessa samanlaista kehonosien hahmottamista voi tehdä esimerkiksi lorumuodossa:

Missä mun korva, missä mun jalka	<i>käsi korvalle, toinen käsi varpaisiin</i>
hyppy löydän lattialta	<i>tasahyppy paikalla</i>
tässä mun pää ja takana peppu	<i>kädet päähän ja kyyristyen kädet pepulle</i>
selässä mulla painava reppu	<i>kävele kyyryssä keinuen polvia nostellen</i>
Kyykyssä en oo jättiläinen	<i>pieneen kippuraan kyykkyy</i>
pitkäksi venyy pitkiäinen	<i>kurkota kädet kattoon ja nouse varpaille</i>

(Viivi Hietanen)

Tämä tanssiloru oli suunnattu isommille lapsille, 5–6-vuotiaiden ryhmille. Loru nauratti lapsia kehonosien vuoksi. Kehonosien nimeäminen on tärkeää ja syy tähän on moniulotteinen. Tanssinopettajan näkökulmasta on tärkeää tietää kehonosien nimet, jotta kehon liikkuttaminen on turvallista ja mielekästä. Väärin tehdyt liikkeet saattavat aiheuttaa kipua eivätkä motivoi lasta liikkumaan.

Aikuisen esimerkillä on tanssissa iso rooli ja aikuisen osallistuminen tanssiharjoituksiin määrätietoisesti auttaa lapsia osallistumaan tanssiharjoitukseen. Tämä vaatii aikuiselta rohkeaa kehonkäyttöä, mutta ei tarkoita tanssiaskeleita tai suoraa rivejä. Käytän esimerkkinä omassa hankkeessani toteutettua ”autoilua”. Tilassa liikkui kuljettajia, jotka liikkuvat nopeasti tai hitaasti musiikin volyymin vaihtuessa. Kuoppaisella tiellä liikutettiin hyppiä, sitten kuljettajat kokoontuivat keskelle tilaa autopesulaan ja peruuttivat parkkipaikalle aikuisen ohjeesta. Harjoituksessa liikutettiin takaperin, hahmotettiin tilaa ja omaa tilaa muut huomioiden, autopesulassa kädet viittoivat pyyhkiminä ja kuoppaisella tiellä hypittiin korkealle.

Juoksuaskeleet, suunnanvaihdokset ja voimankäyttö ovat kaikki tanssissa, mutta myös muissa lajeissa tarvittavia taitoja. Ne eivät vaadi aikuiselta tanssiaskeleiden tuntemusta tai erityislahjakkuutta.

Nostan esille myös improvisaatioharjoituksen, jonka tein aikuisten kanssa. Improvisaatiossa on tarkoitus löytää liikesuuntia ja -yhdistelmiä itse. Improvisaation teemana oli vastakohtien käyttö, sillä se on aiheeltaan helposti lähestyttävä ja ymmärrettävä. Aloitimme mukavasta asennosta lattialla. Valitsemani musiikki oli selloilla soitettu pop-kappale. Halusin luoda turvaa musiikin avulla, aikuiselle mahdollisesti tutulla musiikilla. Osallistujat olivat silmät kiinni ainakin harjoituksen alussa. Lähdimme liikkeelle mahdollisimman pienestä liikkeestä kädellä. Käsi johdatti liikettä koko harjoituksen ajan ja liikelaa- tu vaihteli pienestä ja kevyestä suurempaan ja paljon tilassa liikkuvaan. Käden johtaessa liikettä vartalokin seurasi pian tanssien perässä. Harjoitus päättyi takaisin lattia- tasoon mahdollisimman pieneen liikkeeseen. Aikuiset heittäytyivät hyvin harjoitukseen mukaan alun jännityksestä huolimatta. Pidin improvisaatioharjoitukset mukana joka tanssitunnilla. Kehon liikuttaminen omalla tyylillä ja tavalla on juuri sen löytämistä, johon viittasin Anne Makkosen (2017) tekstillä aiemmin. Lähestymistapoja tanssia omaa kehonkokemusta hyödyntäen.

Lasten vastaavissa improvisaatioharjoituksissa käytän myös usein vastakohtia liikelaadussa. Pienimpien harjoituksiin valitsin liikelaaduista kevyen ja painavan. Usein johdat- telen aiheeseen musiikin sekä muiden mielikuvien avulla. Tässä harjoituksessa tanssi- vat vuorotellen kaksi ryhmää; hiiret ja karhut. Tämä harjoitus oli herättänyt lapsissa eni- ten vastustusta. Seuraavassa ote aikuisille teettämästäni ryhmähaastattelusta keväällä 2020.

Aikuinen: ryhmä ei tykännyt siit hiiri ja leijona jutusta mut sit he tykkäs siit ku me kään- nettiin se niin et ne sai ite keksii siihen eläimet ni sit taas he niinku innostu siitä et se oli hauska

Haastattelija: mitä he keksi?

Aikuinen: pupu ja karhu... ja sit se toinen... oli karhu ja nyt mä en muista mikä se oli mut me yritettiin et suomen niinku metsän eläimii koska me ollaan nyt sitä biologisen museon teemaa yritetty ylläpitää... oli siel (ehdotuksissa) kirahvi ja norsukin! (naurua)

Haastattelun edetessä aikuinen lisäsi, ettei selvinnyt miksi eläinaihe ei saanut kannatusta.

Olen käyttänyt samaa teemaa opetustyössäni lasten kanssa aiemmin eikä itselleni ole tullut vastustusta juuri näiden eläinten takia, joten jäänee arvoitukseksi miksi aihe ei ollut kiinnostava. Tilanne ratkesi kuitenkin hienosti lasten toiveita kuunnellen ja se lasten kanssa työskentelyssä onkin hedelmällistä.

Tavoitteeni lasten ja aikuisten samankaltaisissa harjoituksissa oli, että aikuisen olisi helppo heittäytyä harjoituksiin mukaan, kun olisi heidän vuoronsa lisätä tanssia päiväkodin arkeen. Osallistujille oli tärkeää havaita, että mitä pidempi aika kuluu harjoitteista, sen haastavampaa on muistaa, miten harjoitukset sanallistetaan ja toteutetaan. Toki harjoitusvaiheen alussa uuden opetettavan asian edessä olo on kokeneemmallakin tanssinopettajalla jännittänyt. Mitä paremmin opetettavan asian muistaa, sen luottavaisemmin pystyy heittäytymään myös improvisoimaan harjoituksien pohjalta jotakin uutta. Tärkeä taito on myös havaita harjoituksen toimimattomuus. Hankkeen aikana tulleet haasteet eivät vieneet aikuisilta luottamusta harjoituksiin ja he pystyivät vastaamaan haasteisiin lapsi huomioiden.

”Eka kerta tuntui ´räpellykseltä` kun piti katsoa papereita, hakea musiikki, kun ne ei vielä niin luonnostaan tulleet, mutta pääasia että kaikilla oli kivaa ja innostus näkyi. Ei haitannut paperit ja pieni odottelu”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

4 TANSSIVA ARKI -HANKKEEN TOTEUTUS

Kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin tutkin tanssin lisäämistä päiväkodin arkeen erilaisin keinoin. Tanssitunneille osallistui yhteensä 15 aikuista (päiväkodit A ja B). Jaoin tutkimukseen osallistuneille kyselylomakkeen molemmissa päiväkodeissa. Kyselyllä toivoin vastaajien vastaavan avoimesti ja rehellisesti esitettyihin kysymyksiin, ilman pelkoa julkisesti vastaamisesta. Kyselyyn vastattiin nimettömänä. Päiväkoti B:n vastauksia en ehtinyt saamaan takaisin hankkeen keskeytymisen vuoksi Covid-19 pandemiasta johtuen. Hankkeen loppuksi päiväkotit A:ssa tehdyssä ryhmähaastattelussa (Liite 2.) keskusteltiin tanssista ja sen vaikutuksista päiväkodin ja osallistujien arkeen. Ryhmähaastattelussa oli läsnä 9 päiväkotit A:n osallistujaa. Kaikki eivät osallistuneet keskusteluun yhtä aktiivisesti ja tutkimuksen tekijän näkökulmasta oli tärkeää, että kirjallinen kysely oli jo hankkeen alussa tehty, jotta kaikkien ääni vastauksissa kuuluisi. On ymmärrettävää, että avoimessa keskustelussa osallistujat eivät kokeneet tilannetta yhtä vapautuneeksi varsinkin nauhoituksen ollessa käynnissä.

Haastattelujen lisäksi pidin itse päiväkirjaa tuntien yhteydessä. Hanketta havainnoin kirjoittamalla hankkeen aikana muistiinpanoja ja päiväkirjaa. Päiväkirjaan kirjoitin vapaasti tunteita ja kokemuksia sekä tunnin aikana tehdyt harjoitukset.

4.1 Kysely ja teemahaastattelu

Kyselyn teetin nimettömänä ja kyselyssä tiedusteltiin vain ikä ja koulutustausta. Olen poistanut lainauksista keskustelussa käytettyjä puhekielen ilmaisuja (kuten et, sillai, niinku) lukemisen helpottamiseksi. Kyselyyn vastannutta henkilöä kuvaan sanalla aikuinen.

Kyselyyn (Liite 1.) vastasi viisi hankkeen osallistujista. Päiväkoti B:n kyselylomakkeet eivät ole mukana tutkimustuloksissa johtuen Covid-19 pandemiasta keväällä 2020. Pohdin, miten vastausten vähäinen määrä vaikutti hankkeeseen. Kehittämishankkeeni tavoite oli lisätä tanssia päiväkodin arkeen ja tutkia osallistujien kokemuksia hankkeen aikana ja tähän tutkimuskysymykseen sain riittävästi vastauksia ja näkökulmia kyselyvastausten sekä ryhmähaastattelun myötä. Työn liitteinä näet osallistujille jaetun kyselylomakkeen sekä päiväkotia A:n aikuisten ryhmähaastattelua ohjanneet kysymykset.

Tarkastelen tässä luvussa tuloksia kertomalla osallistujien vastauksia kyselyssä esitettyihin kysymyksiin ja tuon runsaasti esille suoria lainauksia kyselystä ja haastattelusta. Ryhmähaastattelu nauhoitettiin ja litteroin haastattelun ennen sen hyödyntämistä. Osallistujien kirjoittamat kommentit kyselyssä vastaavat osittain jo johdannossa esittämiini kysymyksiin kokeeko henkilökunta esimerkiksi saaneensa työkaluja ja uusia näkökulmia työhönsä hankkeen aikana tai sen jälkeen.

”Tanssitunnit ovat olleet mieltä avartavia. Uusia ideoita saanut arkeen ja työhön. Tunnilla tehty liikkeitä, jotka olleet oman mukavuusalueen ulkopuolella. Yllätyin, että olen pystynyt ne tekemään. Tosi iloinen ja hyvä fiilis jäänyt ihan jokaisen tunnin jälkeen.”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Kyselyyn vastanneet olivat iältään 29–51-vuotiaita. Vastanneet työskentelivät päiväkodissa lastenohjaajan, lastenhoitajan ja varhaiskasvatuksenopettajan tehtävissä. Osallistujista kolme mainitsi yhtenä harrastuksenaan tanssin.

Vastaajien vapaa-ajan kiinnostuksen kohteina

- 3 mainitsi musiikin ja konsertit
- 3 teatterin
- 2 tanssin
- 2 taidenäyttelyt ja museot
- 1 elokuvat ja kirjat

Vastanneet osallistujat tuntuivat olevan oiva kasvualusta tälle hankkeelle. Kyselyn alussa osallistujien taustoja kartoittaneet kysymykset paljastivat paljon osallistujien suhteesta eri taidemuotoihin. Kysyttäessä mitä miellelyhtymiä sana tanssi herätti osallistujissa, vastaukset kietoutuivat positiivisen mielikuvan ympärille: ilmaisu, rohkeus, ilo ja hyvä fiilis, tunteen purkaus, vapaus, luovuus ja mielikuvitus sekä liike ja liikunta. Kyselyyn vastanneet, jotka mainitsivat harrastuksenaan tanssin, kertoivat käyttävänsä tanssillisia elementtejä työssään. Vastaajista neljä hyödynsi tanssia jollain tavalla jo ennen tätä tutkimushanketta. Sellaisetkin henkilöt, jotka eivät harrastaneet tanssia käyttivät työssään tanssillisia elementtejä. Hankkeen lopussa esitin aiheeseen liittyvän kysymyksen uudelleen: aiotko jatkaa tanssillisten hetkien käyttöä päiväkodin arjessa työpajan jälkeen ja miten? Kaikki vastaajat aikoivat jatkaa työskentelyä tanssia hyödyntäen jatkossakin.

”Aion. Seuraavaksi viskareiden kanssa työtetään niin, että he saavat itse suunnitella tanssin. Lapset odottivat tuntia ja sitä oli tanssittu kotona. Innosti enemmän kuin liikkari.

Jee, tanssia! Sai vähemmän liikkuvatkin liikkeelle”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

”Ehdottomasti! Aion ottaa käyttöön liikkareihin ja metsässä retkillä koetan soveltaa.”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Jäin pohtimaan miksi vastaajat halusivat työskennellä tanssin kanssa liikkareiden eli liikuntaleikkituokioiden yhteydessä. Vaikuttiko esimerkiksi se, että olimme aikuisten tanssituntien ajan sisätiloissa? Vuodenaika oli osasyynä tähän. Olisin voinut hankkeen aikana aktiivisemmin siirtää osallistujia päiväkodin salista muihin tiloihin. Tästä opin seuraavaa mahdollista hanketta varten, että rajojen rikkominen myös omassa opetustyössä on tärkeää: missä tilanteissa ja tiloissa voin opettaa tanssia. Aikuiselle on tärkeää oppia ruokkimaan omaa mielikuvitustaan ja käyttämään luovuutta. Vastauksissakin tanssin kuvailtiin olevan juuri sitä, luovaa tekemistä keholla. Hankkeen aikana osallistujalla oli

mahdollisuus kertoa, miltä tanssiminen vastaajasta tuntuu ja miten tanssitunnit vastasivat odotuksia. Kaikki vastaajat kuvailivat tunnelmaansa positiiviseen sävyyn:

”Tanssiminen tuo iloa. Tanssitunneilla oli enemmän uuden oppimista kuin odotin esim. oman kehon tunnistaminen (näe selkärankasi, käsi vie, pää vie jne.)”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Osallistujilla oli mahdollisuus myös kertoa, jäivätkö he kaipaamaan jotakin hankkeen aikana. Osallistujista

- 2 ei kaivannut mitään, paitsi hankkeen jatkumista
- 2 kaipasi opastusta aivan pienten, 1–2-vuotiaiden opettamiseen
- 1 olisi halunnut tekemäni harjoituskortit jo heti hankkeen alussa käyttöönsä muistia tukemaan

Pohdin, olinko selkeä hankkeen alussa kertoessani kenelle hanke suuntautuu ensisijaisesti (aikuiset) ja kenelle toissijaisesti (lapsille 3-vuotiaasta ylöspäin). Kerroin alussa osallistujille omasta kokemuksestani työskentelystä 3-vuotiaiden ja siitä vanhempien kanssa ja kuinka hankkeen aikana tehdyt harjoitukset olisi heille suunnattuja. Mainitsin myös, että harjoitukset ovat varmasti sovellettavissa pienimpienkin parissa, mutta oma hankkeeni keskittyy vanhempien ikäryhmään. Tulevaisuudessa hankkeen kaltaisessa projektissa, voisin ottaa toissijaiseksi kohderyhmäksi pienimmät ja miettiä miten liikerie-
mun edistäminen olisi hedelmällisintä heidän kanssaan. Päivi Pakkanen kirjoittaa artikkelissaan *Liike kehityksen edellytyksenä*, kuinka kaksivuotiaita ei vielä oteta varsinaiseen, organisoituun tanssinopetukseen, mutta kuinka lapsen vanhemmat voivat tukea lapsen liikkumista olemalla kiinnostuneita katsomaan lasta hänen liikkuessaan. Vanhempi voi myös toistaa lapsen liikkeitä ja nimetä niitä sekä kehonosia. Pakkanen artikkeli on osa *Lapsi keksii maailman uudelleen – taide varhaiskasvatuksessa* -kirjaa. (Pakkanen 1994, 58–70.) Näillä samoilla periaatteilla pienen lapsen tanssia voi tukea myös varhaiskasvatuksessa.

”Työpajana toteutettuna oli juuri sopiva. Ehdittiin hyvin käymään läpi tanssia/liikkumista lasten kannalta myös”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Työpajan mitta oli kahden vastaajan mielestä sopiva. Toiset kaksi toivoi tunteja lisää. Yksi vastaajista koki työpajan pitkäksi hehtisessä arjessa. Tähän ehdotettiin ratkaisuksi pidempää ajanjaksoa, jossa olisi esimerkiksi yksi tanssitunti kahden viikon aikana.

Opettajan näkökulmasta ehdotus ei olisi toimiva esimerkiksi ryhmädynamiikan muodostumisen ja liikemuistin vuoksi. Harjoitukset eivät ehtisi jäädä liikemuistiin ja orientoituminen olisi aloitettava alusta monta kertaa.

”Olisi voinut olla pidempi. Työpäivän virkistys. Toki ymmärrän, että vaikeaa sumplia päiväkodin arkeen”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Päiväkodeissa tanssitunnit järjestettiin lounaan jälkeen lasten lepoetken aikaan. Päivän rutiinit rajasivat aikuisien mahdollisuuksia osallistua tanssitunnille. Oli tärkeää pitää tanssitunnit osallistujille tutussa paikassa niin, ettei osallistujien tarvinnut siirtyä työpäivän aikana minnekään.

4.2 Tukea musiikista ja muistikorteista

Hankkeeseen valitsemani musiikki oli harkittua ja opetustyössäni tutuksi tulleita. Vastajista neljä ei tuntenut musiikkeja entuudestaan ja neljä vastaajaa koki musiikkivalinnat sopiviksi. Musiikkivalinnat sisälsivät kotimaista ja ulkomaista musiikkia, musiikin tyylilajit vaihtelivat salsamusikista klassiseen musiikkiin. Osa kappaleista oli sanoitettua, mutta enimmäkseen musiikki oli instrumentaalista. Kiinnitän opetustyössäni musiikkivalintoihin paljon huomiota. Kappaleiden mahdollisten sanoitusten olisi tärkeää tukea liikettä.

”Kaikki musiikki, jota tunneilla oli, olivat täysin tuntemattomia. Musiikit tukivat tanssiharjoituksia hyvin, olivat mukaansa tempaavia”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Halusin antaa osallistujille uusia kokemuksia lastenmusiikista. Lastenmusiikki on todella monipuolista, mutta musiikin löytäminen voi olla toisinaan työlästä. Päiväkodilla saattaa olla käytössään tietty valikoima cd-levyjä, joita käytetään tarvittaessa. Yritin tarjota mahdollisimman monipuolisesti vaihtoehtoja perinteisten lastenlaulujen ja suosiossa olevien hittikappaleiden rinnalle.

Eräs osallistujista kommentoi myös nähneensä uusia puolia lapsista laittaessaan harjoitukseen valitun musiikin soimaan. Liikuntaleikkituokiossa käytetyt musiikit eivät hänen mielestään saaneet lapsia liikkumaan samalla tavalla. Tämä kertoo musiikin tärkeästä roolista harjoituksissa. Musiikki parhaimmillaan tukee harjoiteltavaa liikettä ja suorastaan ehdottaa liikkumaan toivotulla tavalla.

”Kaikki kappaleet olivat vieraita. Sopivat todella hyvin harjoituksiin”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Tanssihetkiä varten suunnittelemani muistikortit tukivat osallistujien mielestä omien tanssihetkien luomista hyvin. Kirjoitin harjoitukset ja musiikkiehdotuksen korttiin, joka oli mahdollista ottaa tarvittaessa ulos ja lainata ryhmästä toiseen. Harjoituskortit sisälsivät neljä harjoitusta 3–4-vuotiaille ja kuusi harjoitusta 5–6-vuotiaille. Harjoituskorttiin oli merkitty jokaisen harjoituksen kohdalle musiikkiehdotus. Harjoituksia yhdisti pääteemana arki ja harjoitusten aiheissa vaihtelivat luonto sekä oma keho. Hankkeen loputtua osallistujat arvioivat oman toteutuksensa onnistumista. Osallistujien oli varmasti hyvä huomata, että omalla valmistautumisella oli iso merkitys harjoitusten sujuvuuden kannalta. Samalla toivoin, että he huomioivat myös pitkän jatkumon tuomat edut.

Mitä pidempään harjoituksia tekee, sen luonnollisemmalta se tuntuu myös itsessä ja liikemuistikin kehittyä. Yksi osallistujista arvioi hienosti, että papereiden katsominen ja odottelu eivät vaikuttaneet lasten innostukseen. Armollisuus itseä kohtaan tarjoonee suotuisamman jatkon tanssiharjoitusten parissa tulevaisuudessa.

”Ne (harjoituskortit) olivat todella hyvät. Ja jos ite ei muistanut miten joku meni niin joku toinen kyllä muisti”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

4.3 Palautetta tanssin vaikutuksesta

Hankkeen loputtua osallistujat arvioivat kyselyssä, miten lapset ottivat harjoitukset vastaan ja pyysin kertomaan myös esimerkin tästä.

”Koska sit taas vastapainona he tykkäs sit siit ku oli se vesi ja hiilet ni se oli ihan kaikkien lemppari niinku se raparallikin. Sitä ois pitäny vetää koko aika putkeen. Heil ainakin semmoset lapset mitkä ei liikkaris liiku ni (harjoitus) sai kaikki liikkumaan”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Toissijaisena kohderyhmänä hankkeessani olivat varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset. He hyötyvät tulevaisuudessakin hankkeen kaltaisista projekteista. Toisaalta juuri tavoittelemani pitkäkestoisempi työskentely tanssin parissa toisi lapsille luottamuksellisen suhteen tanssiin ja kannustaisi useampia liikkumaan tanssien.

Oli palkitsevaa saada palaute liikuntaleikkihetkeä ohjanneelta aikuiselta, kuinka nekin lapset, jotka eivät muuten innostu liikkumaan innostuivat juuri tanssimisesta.

Seuraavaksi kuvaillussa tilanteessa aikuinen ei ollut ehkä suunnitellut teettävänsä jonoharjoitustani, mutta koki sen tilanteessa tarpeelliseksi ja sai välittömän positiivisen palautteen lapsilta: lapset tulivat heti mukaan.

”Kerran ruokalaan pääsyä odotellessa pistin lapset kahteen jonoon, marssimme ja hyppäsimme ”lätäköihin”, lapset tulivat heti mukaan. ”Lätäköihin” hyppimistä pitää heidän kanssaan treenata”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Lapset ovat usein uteliaita ja innostuvat herkästi, kun asia esitetään oikealla tavalla tai oikealla hetkellä. Lasten palaute rohkaisee myös aikuista kokeilemaan samaa uudelleen tai varioimaan tekemäänsä harjoitusta.

Kyselyn kaksi viimeistä kysymystä kuuluivat: aiotko jatkaa tanssillisten hetkien sisällyttämistä päiväkodin arkeen ja haluaisitko osallistua vastaavaan työpajaan uudestaan? Vastaajista kaikki vastasivat kyllä molempiin kysymyksiin.

”Aion. (...) Lapset odottivat tuntia, tuntia oli tanssittu kotona. Innosti enemmän kuin liikari. Jee, tanssia!”

(Aikuinen kyselyssä 2020)

Kokonaisuudessaan kyselyn vastausten positiivisuus yllätti minut. Eniten olin yllättynyt siitä, että tärkeäksi kokemani näkökulmat, jotka halusin tuoda hankkeessani esille, olivat juuri niitä, joista vastaajat kirjoittivat vastauksissaan. Tanssi siirtyi niille, jotka eivät innostuneet liikkumisesta muutoin. Tanssillisia harjoitteita tehtiin metsässä, käytävällä ja salissa. Tanssi inspiroi aikuisia sekä lapsia hankkeen ajan. Hanke kosketti myös siihen osallistumattomia aikuisia ja toi tanssivan arjen lähemmäs koko henkilökuntaa.

”Mut muuten oli (tanssitunneille osallistumattomat) aikuiset mukana ja molemmat osallistuivat. He kysys et pitääkö heidän tietää jotain ja mä sanoin et tuutte paikalle vaan! (...) Molemmat tykkäs ja toinen sanoi et hän nyt kopioi tän ja just kertos mulle äsken et hän on viikonloppuna tanssinut sitä (...)”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

4.4 Opettajan päiväkirja

Tähän osaan olen kirjoittanut omia kokemuksiani pitämistäni tanssitunneista hankkeen aikana. Valmistauduin tuntien pitämiseen huolellisesti. Merkittävä osa tanssinopetustyöhöni valmistautumisessa liittyy itselläni ajatustyöhön. Käyn läpi mielessä tunnin rakennetta, harjoituksia ja siirtymiä. Pohdin tunnin kulkua ja tapahtumia ennen ja jälkeen tanssitunnin ja se on aiheuttanut välillä huolia. Toisaalta se on ollut tapani tehdä pedagogista työtä. Ilman pohdintaa, en olisi vuosien varrella kehittynyt opettajana eteenpäin. Olen tehnyt pitkäjänteistä työtä ja saanut nähdä kymmenvuotisen urani aikana tanssioppilaideni kasvun lapsesta nuoreen aikuisuuteen.

Kirjoitin päiväkirjaa melko vapaamuotoisesti tietämättä, miten käyttäisin päiväkirjamerkintöjä työssäni. Tarkastelen ja pohdin joitakin huomioita tarkemmin ja avaan ajatuksiani lähdeaineistoni avulla. Oma kokemukseni ja asiantuntijuuteni on tässä työssä tärkeässä osassa, sillä toivon henkilökohtaisen näkökulman tuovan lukijalle läheisemmän kokemuksen tanssituntitilanteesta.

Päiväkoti A

Ensimmäinen tunti, tammikuu 2020

”Jännitti mennä pitämään ekaa tanssituntia. Olin valmistautunut, mutta paikalla ollessa tajusin, että tästä tämä nyt alkaa. Jaoin kyselyt ja suostumuslomakkeet ja kerroin itsestäni ja työstäni, jota teen. Kerroin hankkeeni tavoitteista lyhyesti. Minulla oli oma soitin mukana. Aloitimme tanssitunnin helpolla harjoituksella, kävelyllä. Oli helppo saada osallistujat mukaan ja ryhmän yhteishenki oli innostunut ja heittäytyvä.”

”Nauru oli läsnä heti. Jatkoimme lämmittelyä juoksuilla ja vaihtoaskeleella, sitten teimme lämmittelysarjan. Huomasin, että arvioin henkilökunnan liikunnalliseksi, mutta en osannut arvioida sitä, minkä verran kehon oikean ja vasemman puolen hahmottaminen sekä kehon ristikkäissuuntien harjoittaminen voisi viedä aikaa.”

” Ensimmäinen tunti sujui mielestäni iloisesti ja rennosti ja olin tyytyväinen. Jään miettimään miltä tuntuu toisessa työyhteisössä, jota en ole vielä tavannut? Miten iso merkitys hyvällä ryhmädynamiikalla on tanssitunnin onnistumisessa? Ensimmäisen tunnin päätteeksi teimme lasten jonoharjoituksen.”

Erittäin tärkeä tekijä tanssitunnin onnistumisen kannalta on ryhmän toimivuus. Psykologi Aku Kopakkala kirjoittaa kirjassaan *Porukka, jengi, tiimi – ryhmädynamiikka ja siihen*

vaikuttaminen ryhmän tunnusmerkeistä. Ryhmä muodostuu erilaisista tekijöistä ja niitä ovat esimerkiksi ryhmän koko ja vuorovaikutus. Ryhmällä on yhteinen tavoite ja sen jäsenet ovat tuttuja toisilleen. Roolit muodostuvat ryhmässä nopeasti. Ryhmä ei ole satunnainen joukko ihmisiä. Ryhmän dynamiikka muodostuu sen jäsenten vuorovaikutuksesta, sekä tavoista, joilla ryhmä kommunikoi. Mitä enemmän ryhmän sisällä kommunikoidaan eli syntyy kahden ihmisen välisiä vuorovaikutustilanteita, sen turvallisemmalta ryhmä jäsenilleen tuntuu. Ryhmätyöskentely tuttujen ihmisten kanssa saa aikaan hienoja tuloksia, kun ryhmän jäsenet luottavat toisiinsa ja he viihtyvät yhdessä. (Kopakkala 2011, 37–38.)

Toinen tunti, tammikuu 2020

”Saan heti kuulla miten osa on jo testannut jonoharjoitusta! Oli toiminut kivasti. Olen positiivisesti yllättynyt, että lähtivät kokeilemaan ilman lupaamiani materiaalikortteja. Toinen tunti ei jännitä minua enää. Teemme samat harjoitukset ja impron kohdalla lisäämme lasten luovan harjoituksen lisäksi. On hauska nähdä miten tosissaan aikuiset heittäytyvät ja miten heittäytyminen on toisille helpompaa, toisille haastavampaa. Kommentit ovat innostuneita: tätä pitääkin kokeilla! Teemme lopuksi sukkaloron.”

”Tunnin jälkeen saan erikseen palautteen, kuinka ihanaa oli ja kuinka osallistuja voisi ruveta tanssimaan vapaa-ajallaan. Osallistuja miettii, miksi ei ole tullut ajatelleeksi, että näinhän voi myös tehdä. Koen ison onnistumisen ja samalla huojennuksen tunteen tämän ryhmän kanssa. Huomaan myös, että tanssijaksoon tarvitsee lisätä jotain uutta seuraavaksi kerraksi.”

Kolmas tunti, helmikuu 2020

”Alussa teemme piirissä läpi- harjoituksen, joka rentouttaa ja naurattaa osallistujia. Lisäsimme mukaan uusia harjoituksia. Tunnelma on iloinen ja hyvä. Hieman joudun patistelemaan harjoitusten pariin ja pyytämään keskittymistä. Aloitamme ”jos on hanskat” -harjoituksella. Musiikki on kaikille uusi tuttavuus. Kierimme lattialla, liikumme kuin ötökät.”

”Lopetamme tanssitunnin lasten harjoitukseen. Tämäkin musiikki on kaikille tuntematon. Työnnämme toisiamme. Hahmotus omaan kehoon, ristikkäissuuntiin. Huikkailen huomioita ”kato tässä tää käsi menee näin”. Yksi osallistujista näkee yhtäkkiä ikkunassa peuroja ja saa ”Hei bambi!” kommentillaan aikaan naurunremakan meissä kaikissa. ”

Neljäs tunti, helmikuu 2020

”Neljännellä tunnilla osallistujia oli vähemmän. Jatkoimme samoilla harjoituksilla kuin viime kerralla, mutta teimme uusia lasten harjoituksia. Tunnelma on positiivinen ja hyväksyvä, mutta ei tällä kertaa kovin puhelias.”

”Lasten harjoituksina tanssimme sanoituksiltaan hauskaan ”Tuli kampa” kappaleeseen tehdyn helpon koreografian sekä loruillemme ja tanssimme. Teemme lisäksi autoharjoituksen. Autoharjoitusta en ole suunnitellut teettäväni etukäteen ja siinä osallistujat ovat autoja. Aikuiset heittäytyvät hienosti mukaan harjoitukseen ja piippaavat ääneen peruuttaessaan parkkipaikoilleen. Koen, että tässä päiväkodissa osallistujat ovat oiva kohde-ryhmä hankkeessani ainakin omaa itseluottamustani vahvistavana tekijänä. Osallistujien heittäytyminen harjoituksiin on sujuvaa eikä näytä ahdistavan ketään.”

Hankkeen tuloksissa ilmenee (s.38), kuinka eräs osallistuja kuvailee oman itseluottamuksensa vahvistuneen hankkeen aikana. Tällä oivalluksella on varmasti ollut suuri merkitys myös tuntityöskentelyssä, sillä osallistujat ovat rentoja ja luottavaisia ja ilmapiiri aidon hyväksyvä.

Viides tunti, helmikuu 2020

”Viidennellä tunnilla kokosimme kaikki lapsille suunnatut harjoitukset yhteen ja kertosimme ne. Lisäksi tanssimme tutut, aikuisille suunnatut harjoitukset ja hiljennyimme tunnin lopuksi rentoutuksen merkeissä. Keskustelimme tulevasta jaksosta, jonka aikana osallistujien tavoitteena on lisätä tanssia päiväkodin arkeen. Yksi osallistujista ei pääse kokeilemaan harjoituksia käytännössä heti. Tapaamisemme oli sanailultaan ja tunnelmaltaan riehakas ja vaikutti siltä, että osallistujat nauttivat ajasta aikuisten kesken työpäivän aikana.”

”Puhuin harjoituksien aikana siitä, kuinka jokaisella olisi mahdollisuus keskittyä harjoitusten ajan vain omaan itseensä ja tehdä tunnista itselle tutkimusmatka ja kokemus. Puhuin myös liikelaaduista ja annoin vinkkejä, miten liikkeitä tehdään. Jätin osallistujien käyttöön tanssiharjoitukset ns. materiaalikortit, jotka kestävät ulkonakin pientä vesisaadetta. Lähtiessäni saan palautetta päiväkodissa työskentelevältä henkilöltä, joka ei ole osallistunut hankkeeseen ja hän kertoo, että on kuullut paljon kehuja harjoituksista ja minusta. Toisinaan elämä on ruusuilla tanssimista.”

Olen kiitollinen, kun sain positiivista palautetta ja kehuja. Uskon onnistuvani työssäni tanssin parissa ja ulkopuolelta saatu kannustava palaute valaa lisää uskoa tekemäni työn merkityksellisyyteen.

Kuudes tunti, helmikuu 2020

Hiihtolomaviikon jälkeen pidettiin vielä yksi tanssitunti.

”Tänään tunnille osallistuivat eskarit. Kävimme ensin läpi lasten harjoitukset yhdessä hankkeeseen osallistuvien aikuisten kanssa. Tunnin alkaessa yksi pojista huudahtaa: eikai meil oo jotain balettii?! Katseet kääntyvät minuun ja vastasin rennosti, että ei meil oo balettii. Ryhmän energia oli jo alussa latautunut ja sali tuntui pullistelevan vapauttamatonta liikettä. Minä opetin ja hankkeeseen osallistuneet aikuiset tanssivat mukana ja innostivat lapsia tarpeen mukaan. Tunti lähti liikkeelle vauhdikkaasti autoillen ja lapset innostuivat. Läsä oli naurua, mutta myös riehakkuutta, jota piti hieman suitsia. Minusta oli hauskaa opettaa lapsia, se on kuitenkin itselle työn puolesta niin tuttua. Tunnin loppuksi jäimme vielä hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden kanssa saliin ja kävimme läpi tunnelmia”.

Tästä alkoi osallistujilla omatoiminen tanssivan arjen käynnistäminen. Noin neljän viikon ajan osallistujien oli tarkoitus kokeilla tanssiharjoituksia ja käyttää niitä mahdollisimman monipuolisesti tilanteet huomioiden. Oman työskentelyn jakso päättyi ryhmähaastatteluun.

Pitämäni tanssitunti poiki palautteen erään pojan vanhemmalta, joka kiitti poikansa puolesta tunnista. Poika oli ollut onnensa kukkuloilla tanssitunnin jälkeen. Poikien osallistuminen tanssivaan arkeen on tärkeää, sillä valinta tanssia tulee varhaiskasvatuksessa työskenteleviltä aikuisilta ja mahdollistaa tanssin kaikille sukupuoleen katsomatta. Mar-ketta Viitala on kirjoittanut jo yli kaksikymmentä vuotta sitten: ”Poikien esiinmarssi on hyvin paikallista ja valitettavasti yhä usein kovin ohimenevää. Niin tulee myös olemaan, ellei asiaa normalisoida niin kodeissa, varhaiskasvatuksen kuin koulun piirissä.” (Viitala 1998, 25–26.) Hankkeeni tavoittelee normalisointia tanssivan arjen myötä. Viitalan tekstiin vielä viitaten uskon, että iso merkitys lapsen asenteella ja ennakkoluuloilla esimerkiksi tanssia kohtaan tulee kotoa tai ystäviltä.

Poikien tanssinopettajana pitkään työskennellyt Isto Turpeinen kirjoittaa väitöskirjassaan vuonna 2015 omista kokemuksistaan tanssivana poikana ja miehenä. Hän kuvailee, kuinka hänen isänsä odotti tanssimisen loppumista vielä silloinkin, kun tanssi oli ollut

Turpeisen ammattina vuosien ajan. Turpeinen kertoo myös opetuskokemuksistaan poikien parissa näin: "Lasten ja nuorten tanssikäsitys tuntui minusta rajalliselta. Tanssi puuttui koulusivistyksestä." (Turpeinen 2015, 39–41.)

Kunpa tanssi olisi tuleville sukupolville luonnollinen osa arkea. Vaikka tanssista ei puhuttaisi negatiiviseen sävyyn esimerkiksi kotona, siitä puhumattomuuskin osoittaa, ettei taidemuodosta ole kokemusta tai sitä ei taidemuotona arvosteta. Näissä varhaiskasvatusyksiköissä, joissa oma Tanssiva arki -hankkeeni toteutettiin, pojat olivat tanssiharjoituksissa mukana siinä missä tytötkin. Vaikka ennakkoluulojakin lasten puolelta esitettiin, ne onnistuttiin karistamaan tanssien.

Päiväkoti B

Toisessa päiväkodissa aloitin hankkeen hieman myöhemmin. Hanke siellä lopulta keskeytyi koko maailmaa koskettaneen Covid19- pandemian vuoksi. Haluan kuitenkin tässä työssä tuoda esille lyhyen osion päiväkirjamerkinnöistäni siellä, sillä tunnelmaltaan aloitus ja kohderyhmä olivat hyvin erilaisia verrattuna päiväkotiin A. Ennen hankkeen alkua kävin esittelemässä itseni päiväkodissa ja osallistuin henkilökunnan kokoukseen. Kokouksessa päätettiin aikataulusta ja sen lopuksi esiteltiin tila, jossa työskentelisimme. Tila oli erittäin pieni ja tiesin heti, että joitakin harjoituksia olisi sovellettava hankkeen käynnistyessä.

Ensimmäisen tunnin yhteydessä jaoin osallistujille suostumuslomakkeet sekä kyselylomakkeet. Kyseisessä päiväkodissa työskennellään vuoroissa ja myös läsnä olevien lasten hoitoajat vaihtelevat päivittäin.

Ensimmäinen tunti, helmikuu 2020

"Uudessa päiväkodissa oli jännittynyt tunnelma. Itsekin olin hermostunut ennen tanssintuntia. Sali oli pieni kuin postimerkki, mutta yritimme mahtua tanssimaan.

Osallistujista muutamalla oli tanssitaustaa. Yhtä osallistujaa hieman hermostutti, kun askelkuvio ei onnistunut, mutta koitin muistuttaa, ettei ole niin väliä. Juoksut, kävelyt ja lopun koonti, jossa kävin läpi ensimmäisen harjoituksen lasten kanssa helpottavat tekemistä ja omaakin oloa. Tunnelma vapautuu loppua kohden, mutta on pidättyväinen. Ryhmädynamiikassa on jotain, mikä ei aukea minulle."

Toinen tunti, helmikuu 2020

”Toinen tanssitunti päiväkotiki B:ssä. Osallistujia oli vaihtunut, tunnilla eivät olleet samat kuin viimeksi ja samalla selvisi, etteivät kaikki pysty sitoutumaan tanssijakson tunteihin. Kesken tunnin yksi osallistujista poistui, sillä hänen työaikansa päättyi. Osallistujia oli silti tarpeeksi. Tunnelma oli jännittyneempi kuin viimeksi ja tavallaan väsyneempi. Teen paljon enemmän töitä tunnelman vapauttamiseksi ja osittain koen onnistuvani, mutta en mielestäni tarpeeksi. Harjoitukset ovat samat kuin päiväkotiki A:ssa. Osallistujat arkailevat heittäytymistä ja pelkäävät virheitä enemmän. Ilmapiiiri oli kuitenkin positiivinen ja hekin juttelivat minulle, myös tunnin jälkeen. Olen aivan puhki näiden ”myymisten” kanssa kun piti yrittää saada kaikki innostumaan asiasta.”

Kolmannesta pidetystä tunnista en ole enää kirjoittanut päiväkirjamerkintöjä. Hanke päättyi kolmannen tanssitunnin jälkeen, sillä päiväkotikiin eivät pääse ulkopuoliset. Päiväkotiki B:n tanssijakso oli lyhyt, mutta opettavainen. Työni kannalta oli tärkeää saada positiivisen tunneilmapiirin lisäksi myös jännittyneempi vastaanotto. Se näytti, kuinka suuri merkitys minulle on ryhädynamiikalla ja miten opettajan vastuulle jää mahdollisten etäisyyksien kurominen.

Psykologi Aku Kopakkala (2011) kertoo kirjassaan tunnetuimmasta ryhmäteoreetikosta, Wilfred Bionista. Bion määrittelee ryhmän tilanteen kahteen tilaan: työryhmätilaan, jossa työskennellään sovitun tehtävän eteen, sekä perusolettamustilaan, jossa ryhmän toiminta suuntautuu johonkin muuhun. Perusolettamustilassa ryhmä vastustaa kehittymistä.

Bion jakaa perusolettamustilassa toimivat ryhmät neljään eri tavalla toimivaan ryhmään. (Kopakkala 2011, 43–53.) Tanssinopettajan näkökulmasta huomioni kiinnittyi ensimmäisenä kuvailtuun ryhmään. Kyseisessä ryhmässä sen jäsenet ovat riippuvaisia ohjaajastaan. Ryhmä odottaa ohjaajaltaan paljon ja kokoontuu melkein pä vain ohjaajan takia. He odottavat ohjaajalta apua ja tukea sekä turvaa. (Kopakkala 2011, 43–53.)

Koen, että moni opettamistani ryhmistä hankkeen ulkopuolellakin toimii näin. Ryhmät koostuvat opetustyössäni usein ihmisistä, jotka kokoontuvat yhteen vain tanssia varten. Ryhmä kokoontuu esimerkiksi kerran tai kaksi kertaa viikossa. Ryhmän muovautuminen ja toimivaksi saaminen vie paljon aikaa. Välillä olen kokenut olevani solmussa opetettavan materiaalin kanssa, mikäli ryhmässä ei esimerkiksi tapahdu juurikaan vuorovaikutusta.

Tällöin olen vetovastuussa koko ajan kaikesta: ystävyysuhteiden luomisesta, innostamisesta, opettamisesta, sarjojen muistamisesta. Näin tapahtui päiväkotit B:n aikuisten kanssa. Olisi ollut hienoa jatkaa hanketta heidän kanssaan ja nähdä, millaiseksi ryhmän toiminta olisi ajan mittaan muuttunut ja millainen ryhmähaastattelusta olisi tullut heidän kanssaan. En pystynyt hyödyntämään päiväkotit B:n kyselyvastauksia työssäni lainkaan, sillä osallistujat eivät ehtineet palauttamaan vastauksia. Tanssituntejakaan ei ehditty pitämään loppuun saakka. Päiväkotit B:n osalta hyödyntämäni materiaali liittyi omiin kokemuksiini ja päiväkirjamerkintöihin tanssitunneista.

5 HANKKEEN TULOKSET

”Joo just se, tääl on niitäki lapsii jotka vaikka pelais koko ajan et se liikkuminen on yhtä kuin peli (...) mut tanssi onki niinku toisenlaista liikkumista, tanssillista”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Tutkimuksen ja hankkeen toteuttajan näkökulmasta lasten liikkumiseen liittyvät oivallukset olivat tuloksista parhaimpia. Useammassa haastatteluun liittyvässä kommentissa tuli esille, miten nekin lapset, jotka eivät liikkumisesta innostuneet liikuntaleikkituokioissa, innostuivat tanssimisesta. Koin todella tärkeäksi sen, että lapsille tarjoutui uusia tapoja liikkumiseen. Hankkeeseen osallistuneiden aikuisten pohdinta liikkumistapojen monipuolisesta tarjonnasta paljasti myös heille jotakin uutta lapsista. *Lapsi keksii maailman uudelleen* -kirjassa Virpi Tummavuori pohtii taidekasvatuksesta näin: ”Taide herkistää ja avartaa ihmisen tunne-elämää tarjoten myös älyllisiä haasteita. (...) Taidekasvatuksen tavoitteena on rikastuttaa ja avartaa lapsen maailmaa ja itsetuntemusta.” (Tummavuori 1994, 100–108.)

Opetuskokemukseni on osoittanut, että tanssin avulla voidaan saavuttaa liikkumiseen liittyvän hyödyn lisäksi oman kehollisen ilmaisun tuomat positiiviset vaikutukset, kuten itsetunnon vahvistuminen.

Hankkeen kyselyyn ja haastatteluun osallistuneet kuvailivat ajatuksiaan hankkeesta monipuolisesti ja omaa työskentelyään avaten. Esimerkiksi päiväkirjassani mainitsemani palaute: ”miksi en ole aiemmin tajunnut tehdä näin” kertoo, kuinka hankkeessa käytetyt harjoitukset antoivat osallistujalle uuden näkökulman toteuttaa tai ratkaista olemassa olevia haasteita. Hankkeeseen sisältyi aikuisten tanssinopetustilanteiden yhteyteen aina jokin lasten kanssa toteutettava harjoitus.

”Ehkä se on odotustilanteis ollu aika useesti sitä maa-meri-laivaa tai joku tämmönen perusleikki otettu ni nyt se voi olla jotain muutakin” kuvaili eräs osallistujista kokemuksiaan, kokeiltuaan hankkeessa käytettyä jonoharjoitusta perinteisemmän leikin sijaan. Harjoitusta oli käytetty hyödyksi odotustilanteessa, jota kuvailtiin tylsäksi ja tyhjäksi ajaksi. Toisinaan jonossa odottaminen on tärkeää esimerkiksi oman vuoron odottamisen opetelussa. Jonottamisesta voi tehdä taidetta tanssin avulla, juuri silloin kun tilanne sitä vaatii.

Osallistuneiden aikuisten palautteista huokui kiinnostus tanssia kohtaan. Kirjallisen kyselyn tuloksetkin kertovat samaa. Hankkeen toteuttajana koin harmillisena sen, että hanke jäisi hankkeeksi muiden joukkoon. Uskon, että tanssilla olisi paljon tarjottavaa aikuisille pidemmäksi aikaa. *”Kyl itelleki heräs semmonen kiinnostus entisestään et jossain muodossa rupeaisin harrastamaan.”* kommentoi eräs osallistuja teemahaastattelussa. Toiveeni on, että kipinä tanssimiseen vapaa-ajalla on syttynyt joillakin osallistujilla. Näin osallistujat voivat ylläpitää hankkeessa opittuja taitoja. Olisi hienoa, että harrastettava tanssilaji olisi mahdollisimman salliva ja luova, jotta aikuisella säilyisi kiinnostus mielikuvituksellista, omaa tanssia sekä kehittymistä kohtaan.

Haastattelussa selvisi myös aikuisten ennakkoluulojen tanssia kohtaan liittyvän juuri tanssituntimaiseen struktuuriin. Osallistujat kuvailivat mielikuviaan näin:

”Mulla on ainakin ollut sellainen kuva et se on sitä et kaikki tulkaa tänne riviin ja tietyt kuviot ja askeleet”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

”Se monipuolisuus on yllättänyt et miten paljon voidaan tanssissa tehdä eikä se oikeesti oo sitä et ollaan rivissä ja tanssitaan ja kaikki on tosi tarkkaa ja suunniteltua ja kaikki tekee samaan tahtiin”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Eräs osallistujista kuvailee teemahaastattelussa olonsa muuttuneen hankkeen aikana itsevarmemmaksi:

”Se on tuonu ittelle niinku semmost itsevarmuutta tietyl taval et ku ei siin oo oikeet tai väärää”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

On hienoa, että hanke oli tuonut osallistujalle tämän tunteen. Tämäkin oli yksi tavoitteistani, joita hankkeelle asetin. Halusin, että osallistujat luottavat itseensä ja niihin liikkeisiin, joita he kehoillaan luovat. Tekniset ja yksityiskohtaisiin askeliin liittyvät lajit vaativat tanssinharrastajalta vahvaa kehontuntemusta ja liikemuistia. Tanssivan arjen ei tarvitse täytyä salsa-askeleen toistosta tai täydellisestä tændusta. Siihen sopii parhaiten perusliikuntataidoista taidolla koottuja tanssiharjoituksia, luovan tanssin harjoituksia sekä monipuolinen musiikkityylien käyttö.

5.1 Pohdintaa tuloksista

Kilpailuhenkisen lapsen maailma avartuu taidelähtöisestä liikkumistavasta. Lapselle kokemus voi olla hämmentäväkin. Opetustyössäni olen tavannut lapsia, jotka haluavat kilpaharrastelajin rinnalle myös tanssitunnin. Lapsen kestää kauan oppia, ettei tanssinopettaja, tässä tapauksessa minä, olekaan kiinnostunut suorituksista tai tempuista. Lapsi saattaa tunti toisensa jälkeen esittää ”omana” liikkeenään spagaatin, vaikka tavoitteena olisikin tehdä tulkinta vesipisaran muotoisesta asennosta. Tanssi luo tavoitteita liikkumiselle toisesta näkökulmasta.

Tanssissakin voidaan olla hyvin suorituskeskeisiä ja tähän vaikuttavat harrastuksen tarjoajan arvot ja tavoitteet. Uskon kuitenkin, että esimerkiksi tanssinopettajakoulutuksesta valmistuneet opettajat tanssittavat lapsia lapsilähtöisesti ja opettajat ovat kiinnostuneita lapsilähtöisestä tanssista. Päivi Pakkanen kuvailee lapsen liikkumisen ja tanssimisen olevan keskeisessä roolissa lapsen kehonkuvan hahmottamisen kannalta. Kehon ja toiminnan kautta lapselle kertyy kokemuksia ja kehollaan lapsi ilmaisee luonnollisesti itseään. (Pakkanen 1994, 58–70.) Suorituskeskeinen, pelkästä mallista opittu kurinalainen liikkuminen ei jätä tilaa luonnolliselle liikkeelle. Miten jännittävää onkin huomata tanssivan lapsen yhdistelevän liikkeitä omalla tavalla.

Vaikka hanke ei ollutkaan mittava ja laaja, kuukausia tai vuosia kestävä monialainen yhteistyö, se on silti antanut vastauksia kysymyksiini, joita halusin hankkeessani tutkia. Koen, että oma pedagoginen työskentelyni vahvistui hankkeen aikana ja opetustyöhöni liittyvät arvot kirkastuivat. Ajattelen tanssin todella kuuluvan kaikille. Johdannossa esittämäni hankkeen tavoite paljastuu heti työni ensimmäisen lauseen myötä: halusin etsiä vastauksia kysymykseen, miten tanssia voi lisätä varhaiskasvatuksen arkeen. Korostan vielä sanaa *arki*, sillä se voi tuoda kaikessa yksinkertaisuudessaan suuremman muutoksen lasten ja aikuisten jakamaan yhteisöön.

Tanssia voidaan lisätä arkeen täydennyskoulutuksen avulla, erilaisten hankkeiden avulla sekä taidekasvattajan tai taiteilijan vierailuilla. Avainasemassa ovat kuitenkin lasten kanssa työskentelevät aikuiset, sillä aina arjessa ei ole mukana taidekasvattajaa, mikäli häntä ei erikseen oteta huomioon henkilöstöä valittaessa.

Varhaiskasvatuksen ammattilainen johdattaa lapset tutustumaan erilaisiin ilmiöihin, ympäröivään maailmaan ja kulttuuriin. Henkilökunnalle on tarjottava monipuolisesti välineitä toteuttaa työtään. Samalla tulisi huolehtia siitä, että välineet ovat laadukkaasti toteutettavissa silloinkin, kun taidekasvattaja tai täydennyskouluttaja ei ole paikalla. Taataan varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet toteuttaa itseään monin tavoin, myös taidelähtöisesti. Autetaan löytämään monipuolisia mahdollisuuksia liikkumiseen ja tarjotaan vaihtoehtoja tutustua maailmaan ja kulttuuriin monialaisesti.

5.2 Tulevaisuus hankkeen jälkeen

Hankkeen positiiviset tulokset kannustivat minua tutkimaan jatkomahdollisuuksia. Tämän tutkimuksen tehtyäni olen kiinnostunut työskentelemään kouluttajana itsenäisesti ja tavoitteeni jatkossa on tutkia mahdollisuuksia toteuttaa koulutuksia näin. Lisäksi näen oman työni potentiaalin nimenomaan siinä, että tanssi koskettaisi ensisijaisesti varhaiskasvatuksessa työskentelevää aikuista ja että tanssitunnit ovat aikuisille suunniteltuja. Koulutuksen aikana tutkittaisiin myös mahdollisuuksia tanssia lasten kanssa.

Hankkeeni tuloksista päätin, että aikuiselle on motivoivaa saada onnistumisen kokemuksia omasta työskentelystään tanssin parissa. Tanssiin tutustuminen pelkkien lasten harjoitusten kautta kutistaa mahdollisuuksia löytää liike ja liikeideat oman kehon kautta. Tulevaisuudessa tanssivan arjen työstäminen varhaiskasvattajien koulutusvaiheessa olisi iso askel tanssitaiteen tasa-arvoistamiselle muiden taiteenalojen rinnalla.

Tanssiva arki- hankkeen toteutus oli mielestäni onnistunut. Jatkossa kehittäisin hanketta niin, että aikuisille suunnattuja tunteja olisi enemmän. Se oli palaute, joka nousi kirjallisessa kyselyssä esiin. Aikuisten tunteja toivottiin pitemmälle ajanjaksolle, sillä tunnit koettiin inspiroiviksi. Nyt tunteja oli suunnitelmassa kuusi.

Uskon, että tuntien lisääminen esimerkiksi neljän kuukauden mittaiselle jaksolle olisi koikeilun arvoinen ja rinnalla kulkisi lasten kanssa tehtävät tanssihetket, joita pääsisi toteuttamaan oman harjoittelun rinnalla. Näin myös itsevarmuus tanssihetkien pitämiseen lisääntyisi, kun harjoitukset ovat tuoreessa muistissa.

Hankkeeni jatkumista varhaiskasvatuksen piirissä varjostaa epävarma ajanjakso Covid-19 -pandemian vuoksi, sillä se aiheuttanee ylimääräisten sosiaalisten kontaktien minimoimista pitkään ja sillä saattaa olla vaikutuksia taloudelliseen tilanteeseen, joka aiheuttaa epävarmuutta mahdollisten koulutusten tilaajissa.

Tanssilla on tässä ikävässä tilanteessa mahdollisuus olla tunteiden ja kehollisuuden ilmaisuväline sekä tuoda lapselle ja aikuiselle mahdollisuuden käsitellä mahdollista ahdistusta tai jännitystä liikkeen kautta. Tätä ajanjaksoa kannattaisi vaalia nyt erityisesti pienten lasten näkökulmasta. Tulevaisuuteen on sijoitettava tänään ja johdatettava varmoin ottein tuleva sukupolvi kohti inhimillisempää, ilmaisullisempaa ja liikuttavampaa arkea.

Osallistuin tutkimustyötä tehdessäni vuoden 2020 varhaiskasvatusmessujen luennolle, jossa oman osuutensa piti ”visionääriksikin” kutsuttu Perttu Pölönen. Pölönen on visioinut tulevaisuuden lukujärjestyksen, jonka arkipäivien aineiksi hän nostaa muun muassa luovuuden ja improvisaation, myötätunnon ja rehellisyyden sekä hyvinvoinnin ja itsetuntemuksen. Hänen puheenvuorollaan oli tärkeä sanoma inhimillisten arvojen puolesta ja oli yllättävää, miten useat vaikuttavat tahot ovat pysähtyneet kuuntelemaan häntä. Pölönen on tilattu puhujaksi yksittäisistä kaupungeista ja yrityksistä aina opetushallitukseen asti. (Pölönen 2020.) Hän kertoi luennollaan, miten on visioinut tulevaisuuden muuttuvan inhimilliseksi vallankumoukseksi, jossa osaajana on luova ongelmanratkaisija. Pölönen huolestutti luennon osallistujia kertomalla, että vuoden 2030 maailman merkittävimmäksi sairaudeksi WHO:n mukaan nousee mielenterveys sairaudet.

Vaikka oma hankkeeni ei voi yleispätevästi väittää lasten ja aikuisten tanssimisen toimivan ennaltaehkäisevästi mielenterveys sairauksia vastaan, on hankkeellani ja opinnäytetyölläni tilaisuus esitellä tätäkin näkökulmaa lukijalle. Suomen mielenterveys ry:n artikkelissa tutkijatohtori Katariina Korniloff tuo esille liikunnan vähentävän depression oireita. Väite pohjautuu vuoden 2013 Cochrane-tutkimukseen. (Mieli 2020.) Korniloffin mukaan liikunta auttaa positiivisemmän kehonkuvan tavoittelussa, kohottaa itsetuntoa ja antaa onnistumisen kokemuksia.

Samankaltaista tutkimustietoa löytyy muualtakin. Nevadan yliopiston professori Patricia T. Alpert on kirjoittanut tanssin positiivisista terveysvaikutuksista vuonna 2011. Erityisesti tanssi aktivoi erityisesti vanhempia aivoja toimimaan nopeammin ja kasvattaa liikemuitia aivojen etuotsalohkossa (Alpert 2011, 155–157).

Etuotsalohkon toimintaan liittyy myös ”multitasking” eli usean tehtävän yhtäaikainen suorittaminen, johon tanssilla on myöskin positiivinen vaikutus. Tanssiminen lisää aivoverenkiertoa ja sallii tunneilmaisun vapautumista ja luovuutta. Tanssilla on lisäksi suuri merkitys sosiaalisten kontaktien luojana ihmisten kokoontuessa yhteen tanssimaan ja se madaltaa samalla stressiä, masennusta ja yksinäisyyttä. Stressi vähenee myös sen vuoksi, että tanssiessa on oltava läsnä siinä hetkessä mitä teet. (Alpert 2011.) Tanssi sellaisenaan lajista riippumatta voi olla yksi liikuntamuodoista, joka toimii hyvänä väylänä terveellisempään elämään. Tanssi ei kuitenkaan ole pelkkää liikuntaa, vaan taidemuotona sillä on mahdollisuus koskettaa ihmistä tanssilaji huomioiden.

Tanssitaiteelle, alalle kouluttautumiselle ja ammattimaiselle harrastamiselle tulee olla mahdollisuuksia jatkossakin. Unohtamatta kuitenkin tanssivaa arkea. Sellaista arkea, jossa pääpaino tanssin tekemiseen nojaa yhdessä liikkumisen riemuun eikä suoritukseen.

6 RIEMUKAS ARKI

Olen tutustunut hankkeeni ja opinnäytetyöni kirjoittamisen aikana moniin näkökulmiin ja projekteihin, joissa taidetta on tutkittu ja viety varhaiskasvatukseen ja koululaisten pariin. On ollut ilo huomata, että taidekasvatusta on toteutettu lapsille jo vuosikymmenten ajan ja vuorollaan työtä tekevät sitkeät taidekasvatuksen puolestapuhujat. Linkkinä varhaiskasvatuksen ja taidekasvatuksen välillä on taidekasvattaja, taiteilija. Hänellä on aito ammattitaito ja osaaminen sekä luovuus tehdä taidekasvatuksesta helposti saatavaa ja lähestyttävää, mutta myös laadukasta ja ammattitaitoista. On tärkeää tunnistaa, milloin taiteilijaa tai taidekasvattajaa tarvitaan luomaan uusi näkökulma tai uusi ajatusmalli varhaiskasvatuksen osaajien koulutuksen täydentämiseen. Juuri täydennyskoulutuksella ja koulutusten avulla voidaan vaikuttaa siihen, miten tanssia saadaan lisättyä varhaiskasvatuksessa olevien lasten ja aikuisten arkeen.

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien ammattilaisten ei tarvitse osata kaikkea etukäteen tai toimia joka alan asiantuntijana. On mahdotonta kuvitella jokaisen varhaiskasvattajan olevan pianisti, kuvataiteilija, matemaatikko, kielten taitaja, ympäristöstä kiinnostunut tanssiva varhaiskasvattaja. Sen sijaan, varhaiskasvatuksen opinnoissa on tarjottava opiskelijoille runsaampi valikoima esimerkiksi taidealoja.

Uudet näkökulmat ja uudet kontaktit tuovat omaan arkeen työpaikalla parhaimmillaan voimavaroja, joiden avulla oma työnkuva saa erilaisia ulottuvuuksia. Taiteilijan tai taidekasvattajan tuomat työkalut auttavat arjessa aikuista ja lasta. Tututkin opit voivat näyttää erilaiselta eri sanoin ja eri tavoin toteutettuna. Arja Puurula kirjoittaa hyvästä taidekasvatuksesta näin: ”Opettajan on osattava asiansa niin opetussisällön kuin pedagogiikan kannalta. Jos missä, niin taito- ja taidekasvatuksessa vaaditaan jatkuvaa täydennyskoulutautumista.” (Puurula ym. 2001, 175.)

On aikuisten tehtävä mahdollistaa lapsille moniulotteinen elämä, jossa maailmaan ja sen ihmeisiin tutustumista ei rajoita aikuisen mahdollinen kapea katse tai unohtunut askeleen keinunta. Inhimillisten arvojen ja luovien ratkaisujen ennustetaan olevan tulevaisuudessa arvostettuja osaamisen alueita. Taiteella ja erityisesti taidekasvatuksella on mielestäni ratkaisun avaimet käsissään luoda armollisempi ja avarampi ote elämään ja kanssakulkijoihin, kohti hyvinvoivaa tulevaisuutta.

”Ja joku arempikin lapsi voi niinku totakautta olla ihan eri! Et se, joka ei just lähe pelaa vaiks sitä jalkapalloo, mut sit taas tanssis voi olla niinku aivan semmonen et se on hänen juttu et pääsee ilmasemaan itteään ja ehkä just rohkaistuu sitä kautta”

(Aikuinen ryhmähaastattelussa 2020)

Ehkä yksi taiteen uusista keinoista koskettaa meitä on olla voimakkaammin osa arkipäivää ja tavallista elämää. Parhaimmillaan arki näyttäytyy monipuolisena, kekseliäänä, turvallisenä ja riemukkaana. Merkittävänä tekijänä arvojen toteutumiselle toimii aikuisen ja lapsen välinen suhde. Suhteen rakentuminen koostuu pienistä hetkistä, luottamuksesta ja jaetuista kokemuksista. Aikuisen tehtävä on olla rakentamassa tuota suhdetta, tarjottava lapselle keinoja tulla nähdyksi ja kuulluksi omana yksilönään. On tarjottava väylä lapselle löytää omaan lapsuuteensa riemukas arki. Tanssi sopii mitä hienoimmin lapsen ja aikuisen arkeen, lasta ja aikuista yhdistävänä taide- ja liikuntamuotona. Tanssi, tanssivat hetket, tanssiva arki on loppujen lopuksi hyvin luonnollisin keinoin ylläpidettävä itseilmaisun ja liikkumisen sekä hyvinvoinnin väline. Löydetään sisäinen liikeriemu uudelleen, sillä onhan tanssi läsnä meissä kaikissa jo elämämme alkutaipaleelta saakka.

”Salamyhkäisesti, hiljaa hiipien tanssi koskettaa arkeasi. Kutsuu liikkeeseen ja leikkiin, innostaa yllättävään hyppyyn. Kutsuu kurkistamaan uteliaasti uusiin näkökulmiin. Sillä jokainen meistä tanssii, vaikka tanssin olisi unohtanut kauan sitten.” (Viivi Hietanen, Tanssiva arki 2020)

LÄHTEET

- Alpert, P.T. 2010. The Health Benefits of Dance. Home Health Care Management & Practice. SAGE publications. Vol 23, No 2, 155–157. Viitattu 27.10.2020. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.turkuamk.fi/doi/pdf/10.1177/1084822310384689>
- Anttila, E. 2020. Haastattelu. Taideyliopiston professori Eeva Anttilaa haastatteli opinnäytetyön tekijä Viivi Hietanen.
- Anttila, E. 2013. Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia koulu yhteisössä. Esitävien taiteiden tutkimuskeskus. Väitöskirja. Acta scenica 37. Helsinki: Taideyliopiston Teatteri-korkeakoulu.
- Anttila, E. 2001. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula, I. Ruokonen, Taiteen ja leikin lumous, 76–87. Tampere: Oy Finn Lectura Ab.
- Blencove, A. Lastenpsykiatri: Pikkulapsi ei tarvitse harrastuksia. Viitattu 22.11.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-6275636>
- Garvis, S. & Pendergast, D. 2011. An investigation of Early Childhood Teacher Self-Efficacy Beliefs in the Teaching of Arts Education. International Journal of Education & the Arts. The Pennsylvania State University Libraries. Vol 12, No 9, 1–12. Viitattu 22.9.2020. <http://www.ijea.org/v12n9/index.html>
- Hietanen, V. Kysely 2020. Ryhmähaastattelu 2020. Opettajan päiväkirja 2020.
- Hujala, E. & Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi. 3. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Korniloff, K. & Turhala, S. Liikunta on plussaa. Suomen Mielenterveysseura ry. Viitattu 21.10.2020. <https://mieli.fi/fi/liikunta-plussaa>
- Koskinen, A.; Hynninen T. & Raimoaho A. 2018. Yle Uutiset. Vertaa suosituimpia lajeja: Näin paljon aikaa suomalaisilla lapsilla kuluu harrastamiseen – ”määrät kuulostavat aika koviilta”. Viitattu 24.7.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10477756>
- Makkonen, A. 2017. Suomen taidetanssin historiaa. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 57. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Viitattu 11.10.2020. <https://disco.teak.fi/tanssi/>
- MLL 2017, 2019. Lapsen kasvu ja kehitys. Viitattu 20.10.2020. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>
- Opetushallitus. Taiteen perusopetus. Viitattu 24.11.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetus>
- Opetushallitus 2018: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 42–44. Esite. Helsinki. Viitattu 21.10.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Pakkanen, P. 1994. Liike kehityksen edellytyksenä, 58–70. Teoksessa T. Surakka (toim.), Lapsi keksii maailman uudelleen. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Puroila, A. & Estola, E. 2012. Lapsen hyvä elämä? Päiväkoti arjen pienten kertomusten äärellä. Varhaiskasvatuksen tiedelehti. Journal of Early Childhood Education Research. Vol 1, No. 1, 22–43. Viitattu 16.11.2020. <https://jecer.org/wp-content/uploads/2012/12/Puroila-Estola-3.pdf>

Puurula, A. 2001. Kohti kokonaisvaltaista, kulttuurista taidekasvatusta: lapsi luovuuden lähteellä, 175. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula, I. Ruokonen, Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Oy Finn Lectura Ab.

Pölönen, P. 2020. Perttu Pölönen. Viitattu 21.10.2020. <https://www.perttupolonen.com/>

Taidepäiväkoti Konsti. Viitattu 22.11.2020. <http://www.taidepaivakotikonsti.fi/>

Tummavuori, V. 1994. Unelmasta tanssin perusopetuksiksi, 100–108. Teoksessa T. Surakka (toim.), Lapsi keksii maailman uudelleen. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Turpeinen, I. 2015. Raakalautaa ja rakkautta. Kolme sommitelmaa oman elämän tanssista. Esittävien taiteiden tutkimuskeskus. Väitöstutkimus. Acta scenica 41. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Viitattu 4.12.2020. <https://actascenica.teak.fi/isto-turpeinen-2015/>

Turun yliopiston opinto-opas 2020–2022. Esite. Viitattu 27.10.202. <https://opas.peppi.utu.fi/fi/ohjelma/15309?period=2020-2022>

Viitala, M. 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla. Helsinki: Svoli Palvelu Oy.

Kysely

2/2020

"Tanssiva arki - liikeriemua aikuiselle ja lapselle"

Kehittämishanke

Turun Taideakatemia / Turun ammattikorkeakoulu, YAMK, Taiteen uudet kontekstit

Olet vastaamassa Viivi Hietasen opinnäytetyöhön liittyvään kyselyyn. Tämän kyselyn ja loppuhaastattelun on tarkoitus toimia osana opinnäytetyöni tutkimusmateriaalia. Kyselyn tavoitteena on kartoittaa, kuinka tuttua tanssi on tanssityöpajaan osallistuville ja kuinka sitä voitaisiin jatkossa hyödyntää varhaiskasvatuksessa enemmän. Käytän vastauksista saatuja tutkimustuloksia (sekä haastattelua) osana opinnäytetyöni kirjallista osaa poh-tiessani tanssin vaikutuksia varhaiskasvatuksessa. Voit vastata kyselyyn nimettömänä. Kyselylomakkeet sekä haastattelut säilytetään tietoturvallisesti opinnäytetyön tekijän hal-linnassa ja hävitetään opinnäytetyöprosessin lopuksi. Kysely on osa kehittämishanketta ja toimii lähdeaineistona tutkimuksessa. Kyselyn ensimmäiseen osaan voit vastata jo tanssijakson alussa. Kyselyn toiseen osaan voit vastata tanssijakson aikana ja sen jäl-keen. Palautathan koko kyselyn minulle viimeisellä tapaamiskerralla tai jätä se kirjekuo-ressa minulle päiväkotiin. Lämmin kiitos vastauksistasi ja työpajaan osallistumisestasi.

Osa 1.

Tietoja vastaajasta

Ikä ____ Ammatti _____

Harrastukset

Kiinnostuksen kohteet (esim. teatteri, taidenäyttelyt)

Miten liikut? (hyötyliikunta, harrastukset)

Kerro tanssikokemuksistasi? (oma harrastus, esitykset, tv-ohjelmat, lapsen harrastus ym)

Jos harrastat tai olet harrastanut tanssia, niin käytätkö tanssillisia elementtejä hyödyksi työssäsi? Miten?

Oletko käynyt katsomassa tanssiesityksiä vapaa-ajalla? Jos olet niin millaista?

Mitä sinulle tulee mieleen sanasta tanssi?

Osa 2.

Tähän osioon vastataan tanssijakson aikana ja sen päätyttyä. Kysymykset liittyvät tanssijakson aikana koettuihin tapahtumiin tai hetkiin, jolloin osallistuja on kokeillut harjoitusten toimivuutta lasten kanssa. **Perustele vastauksesi.**

Miltä tanssiminen sinusta tuntuu? Ovatko tanssitunnit vastanneet odotuksiasi? Miten?

Jäitkö kaipaamaan jotain? Jos jäit, mitä? Jos et, miksi?

Oliko työpajan mitta sopiva vai liian lyhyt/liian pitkä? Miksi?

Tukivatko musiikit tanssiharjoituksia? Miten? Olivatko kappaleet sinulle tuttuja entuudestaan?

Tukivatko tanssihetkiä varten tekemäni muistikortit työskentelyäsi lasten kanssa? Miten?

Miten onnistuit omasta mielestäsi toteuttamaan tanssihetken harjoituksia päiväkodin arjessa? Mikä toimi, mikä oli haastavaa?

Kerro miten lapset ottivat harjoitteet vastaan ja mainitse jokin esimerkki.

Aiotko jatkaa tanssillisten hetkien käyttöä päiväkodin arjessa vielä työpajan jälkeen? Miten?

Haluaisitko osallistua vastaavaan työpajaan uudestaan? Miksi?

Vapaa sana:

Teemahaastattelu

Kysymykset haastatteluun 16.3.2020 Päiväkoti A.

Alussa keskustelun herättämiseksi tutkimuksen tekijä kysyy osallistujien kuulumisia.

Tanssiva arki- hankkeen kysymykset:

- Hankkeen päättyessä päällimmäiset tunteet?
- Millaisia kokemuksia teillä on harjoituksista lasten kanssa?
- Miksi jokin harjoitus toimi, miksi ei?
- Tuliko eteen tilanteita, jossa joku olisi kieltäytynyt tanssimasta?
- Miten tanssi soveltuu päiväkodin arkeen? Millainen merkitys sillä on ollut?
- Millaisena näet hankkeen tulevaisuuden? Onko juuri tanssille tilausta päiväkodin arjessa?
- Mitä olisi voinut tehdä toisin hankkeen aikana?